

Statens tilbud i reindrifftsavtaleforhandlingene avtaleåret 2022/2023

27. januar 2022

Foto: Tom Gustavsen

Innhold

1	INNLEDNING	5
2	GRUNNLAGET FOR FORHANDLINGENE	5
2.1	Innledning	5
2.2	Kravet fra Norske Reindriftsamers Landsforbund	6
2.2.1	Beskrivelse av kravet	6
2.2.2	Statens forhandlingsutvalgs vurdering av kravet	7
2.3	Sametingets innspill	7
2.4	Reindriftspolitikken	7
2.4.1	Hurdalsplattformen	7
2.5	Stortingets behandling av reindrifftsavtaleproposisjonen de siste årene	8
2.6	Reindrifftsavtalen som reindriftspolitisk virkemiddel	9
2.6.1	Om utviklingen av reindrifftsavtalen	9
2.6.2	Inneværende reindrifftsavtale – Reindrifftsavtalen 2021/2022	10
3	STATUS OG UTVIKLING I REINDRIFTEN	11
3.1	Innledning	11
3.2	Koronapandemien og konsekvenser for reindrift	11
3.3	Grenseoverskridende reindrift	11
3.4	Chronic Wasting disease (CWD)	12
3.5	Totalregnskapet for reindriftsnæringen 2020 og budsjett for 2021	13
3.5.1	Innledning	13
3.5.2	Utvikling i resultatmålene	13
3.5.3	Totalregnskapet fordelt på reinbeiteområde	15
3.5.4	Siidaandelens økonomi	16
3.6	Strukturen i reindriften	18
3.7	Reintallsutvikling	19
3.8	Slakteuttak	20
3.9	Markeds- og lagersituasjonen	21

3.10	Produktivitet	22
3.11	Prisutvikling	22
4	OMPRIORITERINGER I REINDRIFTSAVTALEN 2021/2022	24
4.1	Mindreforbruk i 2021	24
4.2	Omdisponering av ubrukte midler på Reindriftens utviklingsfond	25
5	STATENS TILBUD TIL REINDRIFTSAVTALEN 2022/2023	26
5.1	Innledning	26
5.2	Norsk økonomi	26
5.3	Skatt og avgift	27
5.4	Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer	27
5.4.1	Direkte og kostnadssenkende tilskudd	28
5.4.2	Ivaretagelse av reindriftens arealer	28
5.4.3	Klimatilpasning og beredskap	29
5.4.4	Infrastrukturtiltak	29
5.5	Regelverk	29
5.6	Forslag til bevilgning over statsbudsjettet 2023	30
5.6.1	Ramme for Reindrifftsavtalen 2022/2023	30
5.6.2	Priser	30
5.7	Utviklings- og investeringstiltak	30
5.7.1	Reindriftens utviklingsfond (RUF)	30
5.7.2	Økonomisk ramme	31
5.7.3	Forskning og utvikling	31
5.7.4	Konfliktforebyggende tiltak	32
5.7.5	Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskaping	32
5.7.6	Fagbrevordningen	33
5.7.7	Markedstiltak	34
5.7.8	Pramming	35
5.7.9	Ut på vidda - Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften	35
5.7.10	Oppfølging og kontroll av optisk lengdemåling av rein	36
5.7.11	Kriseberedskapsfond	37

5.7.12	Frakttilskudd	37
5.7.13	Rapportering av slaktet rein	38
5.7.14	HMS- tjeneste i reindriften	38
5.7.15	Pilotprosjekt helsetjeneste rein	38
5.7.16	Arealbrukskart	39
5.7.17	Tilskudd til utgifter ved føring og flytting som følge av manglende konvensjon om reinbeite mellom Norge og Sverige	39
5.7.18	Tiltak for å legge til rette for at norsk reindrift har tilgang til sine beiteområder i Sverige	40
5.7.19	Pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker	41
5.7.20	Fagsystem reindrift	41
5.7.21	Frie midler	41
5.8	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	42
5.8.1	Økonomisk ramme	42
5.8.2	Distriktstilskudd	43
5.8.3	Produksjonspremie	43
5.8.4	Kalveslaktetilskudd	43
5.8.5	Særskilt driftstilskudd til ungdom	44
5.8.6	Etableringstilskudd	44
5.8.7	Ektefelle/samboertillegg	44
5.8.8	Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	44
5.9	Velferdsordninger	44
5.9.1	Tidligpensjonsordning	45
5.9.2	Avløsning ved svangerskap, fødsel og adopsjon	45
5.9.3	Øvrige velferdsordninger	45
5.10	Organisasjonstilskudd	46
6	OMTALE AV FORHOLD UTENFOR REINDRIFTSAVTALEFORHANDLINGENE	46
7	FORDELING AV TILBUDETS RAMME	47

1 Innledning

Statens forhandlingsutvalg viser til krav fra Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2022/2023, overlevert til staten 7. januar 2022. Statens forhandlingsutvalg legger med dette fram statens tilbud og tilsvaret til Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav. Tilbudet legges fram som et grunnlag for videre forhandlinger.

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2023. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2021-2022) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen.

Kapittel 2 gir en oversikt over grunnlaget for forhandlingene. Dette omfatter Hovedavtalen for reindriften, Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav, Sametingets innspill, og nærmere om reindriftpolitikken. I kapittel 3 gis det en oversikt over status og utvikling i reindriften. I kapittel 4 gis det en oversikt over inneværende avtale. Kapittel 5 er statens tilbud til Reindrifftsavtalen 2022/2023, og kapittel 6 gir en oversikt over fordelingen av tilbudets ramme. I kapittel 7 omtales forhold utenfor reindrifftsavtalens ramme.

Statens forhandlingsutvalg viser også til Sametingets innspill til reindrifftsforhandlingene, og til møte mellom sametingsråd Hans Ole Eira og landbruks- og matminister Sandra Borch 14. desember 2021.

2 Grunnlaget for forhandlingene

2.1 Innledning

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i Hovedavtalen for reindriften. Hovedavtalen ble inngått mellom staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund 26. februar 1993. I henhold til § 2 i avtalen skal Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindrifftsnaeringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindriftpolitikken.

Partene fører forhandlinger om reindrifftsavtalen hvert år. Perioden for de årlige avtalene løper fra 1. juli til 30. juni. Forhandlingene skal ta utgangspunkt i en felles forståelse av næringens økonomiske situasjon. Som grunnlag for dette, utarbeider Økonomisk utvalg for reindriften et totalregnskap for reindriften. Hovedavtalen har åpnet for at partene kan kreve forhandlinger også om andre forhold utenom de økonomiske virkemidlene. Dette er faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindriftpolitikken. Denne åpningen innebærer ikke at reindrifftsnaeringen, representert ved Norske Reindriftsamers Landsforbund, kan fremme ethvert faglig krav i forbindelse med reindrifftsavtaleforhandlingene. Imidlertid kan Norske Reindriftsamers Landsforbund løfte frem problemstillinger gjennom forhandlingene, og Landbruks- og matdepartementet kan bidra til at Norske Reindriftsamers Landsforbund får tatt opp saken med rette fagdepartement.

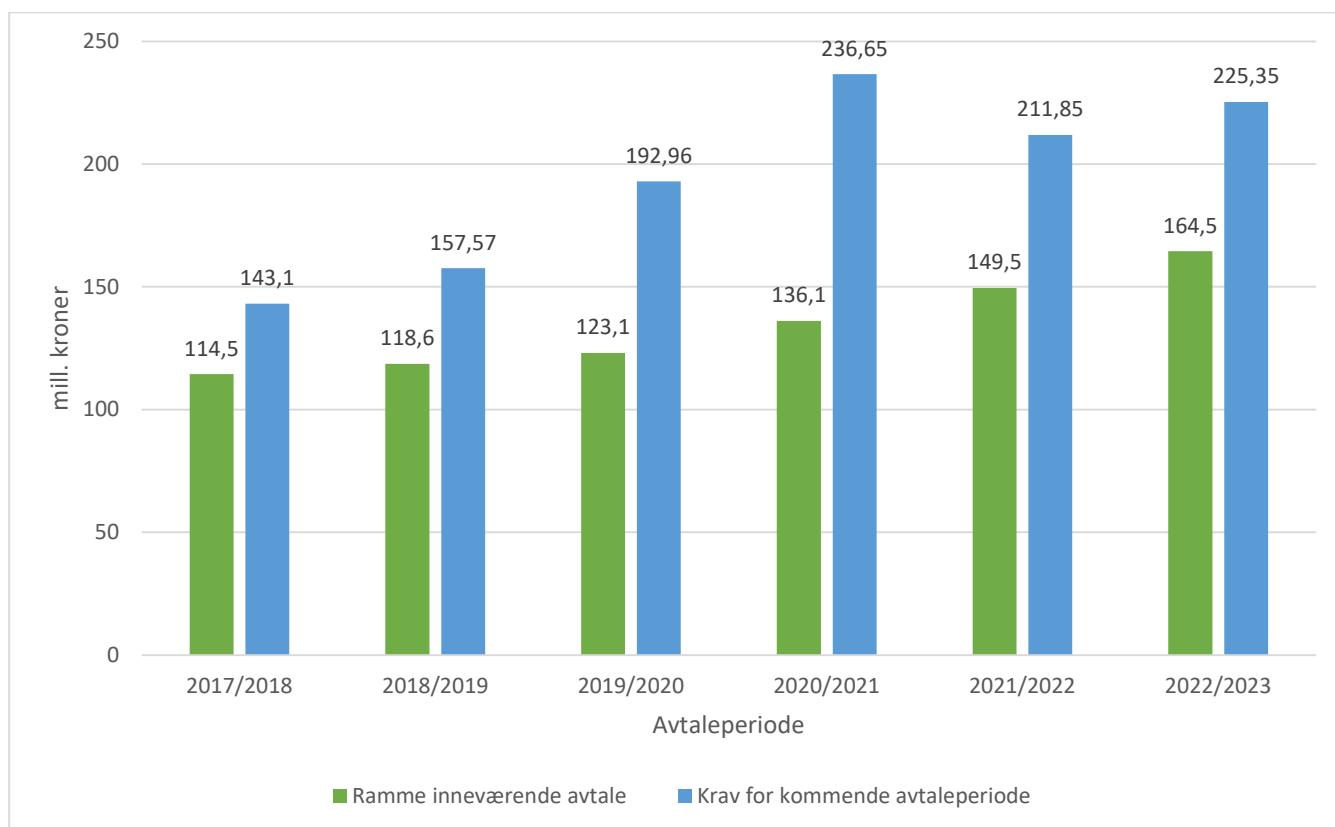
I henhold til hovedavtalen skal forhandlingene være sluttført innen 1. mars.

Ved brudd i forhandlingene fremmer staten, i henhold til Hovedavtalen, på eget grunnlag overfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

2.2 Kravet fra Norske Reindriftsamers Landsforbund

2.2.1 Beskrivelse av kravet

Norske Reindriftsamers Landsforbund overleverte staten ved Landbruks- og matdepartementet (LMD) sitt krav til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2022/2023 den 7. januar 2022. Overlevering av kravet ble gjennomført i et videomøte på grunn av smittesituasjonen. Kravet har en økonomisk ramme på 225,35 mill. kroner, en økning på 60,85 mill. kroner fra gjeldende avtale på 164,5 mill. kroner. Dette utgjør en økning på om lag 38 pst. Figur 2.1 viser forholdet mellom krav og ramme de seks siste årene.

Figur 2.1 Forholdet mellom gjeldende ramme og krav 2017/2018 – 2022/2023 (mill. kroner)

Norske Reindriftsamers Landsforbunds hovedprioriteringer er:

- Øke direktetilskuddene
- Opprette klimatilskudd for reindriften
- Sikre gode generasjonsovergangsordninger
- Sikring av reindriftens arealer, herunder fjerne bestemmelsen om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 i saker hvor reindriftas rettigheter kan bli berørt
- Øke de frie midlene i RUF
- Igangsette et arbeid for å få på plass en meklingsordning i reindriften

- Avsette midler til forebygging av hets og rasisme mot reindriftsutøvere

De største økningene foreslås på de direkte tilskuddene, som også omfatter klimatilskuddet. Det foreslås et nytt tilskudd til slakt av simler, samtidig som satsene for produksjonspremie og kalveslaktetilskudd foreslås økt.

Kravet omfatter også forhold som ligger utenfor reindrifftsavtalens ramme

2.2.2 Statens forhandlingsutvalgs vurdering av kravet

Norske Reindrifftsamers Landsforbund krav til Reindrifftsavtalen 2022/2023 er omfattende både i økonomisk ramme og i tema som tas opp. Det foreslås nye tilskuddsordninger, gjeninnføring av tidligere ordninger, samt endringer i eksisterende tilskuddsordninger. I tillegg tas det opp en rekke tema som ligger utenfor avtalen. Statens forhandlingsutvalg har prioritert å omtale krav som er direkte relevante for avtalen, og problemstillinger som man i dag har forutsetninger for å drøfte under avtaleforhandlingene.

2.3 Sametingets innspill

Sametinget er observatør på statens side, og kommer hvert år med et innspill til forhandlingene som er behandlet av Sametingets plenum. Sametingsråd med ansvar for reindrift har også presentert innspillet i et møte med politisk ledelse i Landbruks- og matdepartementet.

Sametinget mener det er viktig at reindrifftsavtalen bidrar til å legge til rette for en positiv økonomisk utvikling og økt verdiskaping i reindriftsnæringen. Sametinget foreslår å øke distriktstilskuddet, og opprette et tradisjonelt flokkstruktureringstilskudd med kr. 750 per rein, som erstatter kalveslaktetilskuddet.

Sametinget ber også om tiltak som sikrer den kulturelle bærekraften i næringen, herunder prioritere tilskudd som bidrar til tradisjonell kunnskapsoverføring og sikrer tradisjonell driftsform.

Videre har Sametinget innspill knyttet til reindriftens arealer, og foreslår at det settes av midler over reindrifftsavtalen til opplæring av reinbeitedistriktene i reglene for konsultasjoner.

Sametinget foreslår også å sette av midler til kriseberedskapsfondet.

Der hvor Sametingets prioriteringer er i samsvar med statens tilbud er dette synliggjort i tilbudet.

2.4 Reindriftspolitikken

Reindriftspolitikken bygger på Stortingets behandling av Meld. St. 32 (2016-2017). Stortinget behandler i tillegg reindriftspolitikken to ganger i året; ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. I de to foregående stortingsperiodene har det vært bred politisk enighet om vektleggingen av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

2.4.1 Hurdalsplattformen

I Hurdalsplattformen slår regjeringen fast at reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Næringen utnytter viktige utmarksressurser og har potensial for økt verdiskaping. Det gjelder særlig økt videreføring av reinkjøtt og formidling av reindriftssamisk kultur og levesett.

Det framgår videre at regjeringen vil:

- Fremdeles anerkjenne reindriften som en viktig kulturnæring som er familiebasert og bygger på et unikt levesett.
- Utvikle reindriften med et tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.
- Gjennomføre en helhetlig revidering av reindriftsloven.
- Tilrettelegge for økt verdiskaping av kjøtt og biprodukter og økt satsing på kulturformidling og turisme basert på reindrift.

2.5 Stortingets behandling av reindriftsavtaleproposisjonen de siste årene

Stortingets behandling av de siste års avtaleproposisjoner viser at en samlet næringskomité i hovedsak har støttet opp om regjeringens reindriftpolitikk. Videre at det er bred politisk enighet i den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

Nedenfor gis en oppsummering av næringskomiteens behandling av de fem siste reindriftsavtaleproposisjonene.

En samlet næringskomité uttalte blant annet følgende ved behandlingen av Prop. 138 S (2016-2017) *Endringer i statsbudsjettet 2017 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2017/2018 m.m.)*:

"Komiteen viser til at forhandlingene er gjennomført etter bestemmelser gitt i Hovedavtalen for reindriften fra 1993.

Komiteen mener at den fremforhandlede Reindriftsavtalen for 2017/2018 gir grunnlag for økt inntjening og verdiskaping hos den enkelte reindriftsutøver. "

Ved behandlingen av Reindriftsavtalen 2018/2019 uttalte en samlet næringskomité blant annet følgende ved behandlingen av Prop. 92 S (2017-2018) *Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2018/2019 m.m.)*:

"Komiteen merker seg at reindriftsavtalen legger til rette for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og ser det som positivt at tiltak som bygger opp under økologisk bærekraft, er særlig prioritert.

Komiteen er enig i at det også i denne reindriftsavtalen prioriteres å støtte opp under dem som har fulgt opp vedtakene om reduksjon, mens de som ikke har fulgt gitte refusjonsvedtak, ikke har vært i posisjon til å få tilskudd"

Ved behandlingen av Reindriftsavtalen 2019/2020, uttalte næringskomiteen seg slik i Innst. 415 S (2018-2019):

"Komiteen merker seg at reindriftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig folkeparti, er enige i at tilskuddsordningene som styrker økt produksjon og omsetning, skal prioriteres, og at det legges til rette for de reieneierne som har reindrift som hovednæring."

Ved behandlingen av, Reindriftsavtalen 2020/2021 støttet en samlet næringskomité regjeringens tilråding, jf. Innst. 345 S (2019-2020), og uttalte:

"Komiteen merker seg at avtalen legger opp til å videreføre prioriteringen av de som har reindrift som hovednæring, og at de direkte tilskuddene til reindriften videreføres. Videre økes avsetningen og satsen for beregning av produksjonspremien. Komiteen merker seg også at det slås fast i proposisjonen at avtalepartenes prioriteringer innebærer en styrking av næringens rammevilkår. Komiteen er kjent med at det er konstatert beitekrise i store deler av Reindriftnorge, og er derfor fornøyd med at kriseberedskapen er styrket i denne avtalen. Komiteen merker seg også at egenkapitalen i Reindriftnorge utviklingsfond reduseres for å styrke kriseberedskapsfondet med 10 mill. kroner over gjeldende avtale (2019–2020). Disse midlene skal gå til innkjøp av fôr. Komiteen merker seg at overvåkningsprogrammet for Finnmarksvidda viser at reinbeitene har hatt en positiv utvikling etter reintallsreduksjonen. Det er likevel slik at beitearealene i hovedsak er utnyttet maksimalt. Komiteen er derfor enig med regjeringen i at reindriftnæringen må øke produksjon og lønnsomhet på andre måter enn gjennom økte dyretall. Komiteen støtter at det ses på alternative virksomheter tilknyttet reindriften, som for eksempel reiseliv, lærings- og omsorgsbaserte tjenester, videreforedling og lokalmat. Det er positivt at avtalepartene er enige om å videreføre og styrke de mulighetene reineierne har for å få tilskudd til utviklingsprosjekter for tilleggsnæringer, herunder lærings- og omsorgsbaserte tjenester. Komiteen ser det som viktig å bedre mulighetene for ferie og fritid i reindriftnæringen. Det er derfor positivt at det er enighet mellom partene om å øke distriktstilskuddet, og at det kan gjøres en endring slik at distriktene kan dekke utgifter til avløser når reineierne skal ha ferie."

Ved behandlingen av inneværende avtale, Reindriftsavtalen 2022/2023, støttet en samlet komité regjeringens tilråding, jf. Innst. 628 S (2020-2021):

"Komiteen vil understreke viktigheten av at reindriftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt. Komiteen mener tilskuddsordningene som styrker økt produksjon og omsetning, skal prioriteres, og at det skal legges til rette for de reineierne som har reindrift som hovednæring. Komiteen viser videre til at det er viktig å sikre et stabilt reintall i samsvar med beiteressursene. Dersom faktisk reintall overstiger reintallet som er fastsatt i bruksreglene, skal det overskytende antall rein reduseres. I dag er det meste av beitekapasiteten utnyttet maksimalt. Reindriftnæringen må derfor øke produksjonen og lønnsomheten gjennom andre driftstilpasninger enn gjennom et økt dyretall."

2.6 Reindriftsavtalen som reindriftpolitisk virkemiddel

2.6.1 Om utviklingen av reindriftsavtalen

Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. I forhandlingene om reindriftsavtalen drøftes økonomiske spørsmål som er sentrale for utviklingen i næringen. I avtalen fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene, ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindriftsavtalen. Disse overføringene ga reindriftsutøverne økt økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindriften som næring. Samtidig bidro overføringene til en utilsiktet virkning ved at reintallet økte, og da særlig reintallet i deler av tidligere Finnmark fylke. På 1990-tallet sto reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordelingen, sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindriftsavtalen. Det viste seg etter hvert at innretningen av de økonomiske virkemidlene ikke hadde den ønskede effekt på reintallstilpasningen. Fra og med Reindriftsavtalen 2003/2004

ble derfor tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad var faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, ved fortsatt å stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

Etter dette er hovedlinjene i tilskuddssystemet opprettholdt. Dette har bidratt til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. Reindrifftsloven av 2007 gjorde det mulig å knytte virkemidlene over reindrifftsavtalen tettere sammen med de lovbaserte virkemidlene for å nå de fastsatte reindrifftspolitiske målene. Dette har vært særlig viktig i prosessen med reintallstilpasning, da siidaandeler som ikke har fulgt gitte reduksjonskrav ikke er/har vært tilskuddsberettiget. Videre er siidaandeler som bidrar til reintallsøkning utover fastsatt øvre reintall i en siida som hovedregel ikke tilskuddsberettiget. Reindrifftsavtalen er dermed et viktig virkemiddel for å forhindre nye økninger av reintallet utover det som er økologisk bærekraftig.

2.6.2 Inneværende reindrifftsavtale – Reindrifftsavtalen 2021/2022

Reindrifftsavtalen 2021/2022 har en total ramme på 164,5 mill. kroner. Dette var en økning på 15 mill. kroner fra forrige avtaleperiode. Avtalepartenes hovedprioriteringer var ivaretagelse av reindriffts arealer, kriseberedskap, og tiltak for å legge til rette for norske reindrifftsutøvere som ikke kan bruke sine beiteområder i Sverige. Avtalepartene styrket også de direkte tilskuddene og de frie midlene i Reindrifftsens utviklingsfond.

Avtalepartene videreførte satsingen på tilleggsnæringer i reindrifften, og ble enige om å gjennomføre flere utviklings- og utredningsoppgaver.

Kriseberedskapsfondet ble styrket med 4,5 mill. kroner, og avtalepartene sluttet seg i hovedsak til anbefalingene fra arbeidsgruppen som gjennomgikk beitekrisen i reindrifften i 2020.

Avtalepartene ble enige om å styrke tiltakene for norske reindrifftsutøvere som ikke har tilgang til sine beiter i Sverige. Tilskuddet til føring og flytting ble økt og utvidet, og det ble innført tilskudd til juridisk bistand til ivaretagelse av norske reinbeitedistrikters tilgang til sine beiteområder i Sverige. I tillegg ble det satt av midler til kartlegging av norske reinbeitedistrikters historiske beitebruk i Sverige.

Det er etablert et treårig pilotprosjekt for å etablere en helsetjeneste for rein, og ansvaret for dette prosjektet er lagt til Veterinærinstituttet.

Det er opprettet et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker for å styrke næringens kompetanse i arealsaker, og gi bistand til reinbeitedistriktene. Norske Reindrifftsamers Landsforbund har ansvaret for prosjektet. Det er lagt opp til at rådgiverne starter sitt arbeid 1. april 2022.

Avtalen viderefører prioriteringen av de som har reindrifft som hovednæring. De direkte tilskuddene til reindrifften er videreført med enkelte endringer.

3 Status og utvikling i reindriften

3.1 Innledning

I dette kapittelet blir det redegjort for status og utviklingstrekk i reindriften.

3.2 Koronapandemien og konsekvenser for reindrift

Koronapandemien har hatt særlig innvirkning på reindriften i grensetraktene.

Landbruks- og matdepartementet har gjennom hele perioden hatt tett dialog med statsforvalteren for å sikre at reindriftsutøverne har fått informasjon om de til enhver tid gjeldende smittevernstiltak. Det er videre iverksatt tiltak for å redusere konsekvensene smittevernstiltak får for reindriftnæringen, herunder unntak fra karanteneplikt og innreiseforbud for aktive reindriftsutøvere i grenseområdene.

En kartlegging av de tidligere konvensjonsgjerdene foretatt av statsforvalterne i de tre nordligste fylkene sammen med det svenske Sametinget vinteren 2021, viste at det var behov for vedlikehold av gjerdene som det svenske Sametinget har ansvaret for. Det svenske sametinget hadde avsatt midler til å gjennomføre vedlikeholdsarbeid i 2021, og personell fra det svenske sametinget fikk unntak fra covid-19-forskriften om innreiserestriksjoner for å komme til Norge og utføre arbeidet.

3.3 Grenseoverskridende reindrift

Siden 1972-konvensjonen opphørte å gjelde i 2005, har det ikke foreligget noen konvensjon om grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige. Det framforhandlede forslaget fra 2009 har vært gjenstand for høringer i begge land og drøftinger mellom landene, uten at man har fått avklart ulike spørsmål som er reist. På svensk side har det vært foretatt omfattende utredninger av juridiske og økonomiske spørsmål. Det ble i 2017 meddelt fra svensk side at konvensjonsforslaget ikke kunne ratifiseres i sin nåværende form, og at forhandlinger burde gjenopptas med siktemål å få nødvendige justeringer i konvensjonen. Dette ble avvist fra norsk side.

Dagens situasjon med manglende konvensjon gir norsk reindrift utfordringer i den daglige driften. Noen reinbeitedistrikt opplever i praksis å bli stengt ute fra tidligere beiteområder i Sverige, samtidig som de opplever ulovlig beiting fra svensk reindrift på norske områder. I de områdene som har etablert samarbeidsavtaler mellom norsk og svensk reindrift, gir fravær av en konvensjon manglende regler for et grenseoverskridende samarbeid. Ulike forvaltningssystemer mellom de to land er også lite tilfredsstillende for et slikt samarbeid, og dette går i praksis ut over norske reindriftsutøvere.

Fremover vil norske myndigheter fortsatt ha stor oppmerksomhet på tiltak som bedrer forholdene for norsk reindrift grunnet manglende reinbeitekonvensjon med Sverige. Dette gjelder tiltak som bidrar til at svensk reindrift i Norge utøves i tråd med norsk lov, og som på den måten i større grad sikrer den norske reindriften tilfredsstillende og forutsigbare driftsvilkår.

Høyesterett avsa 30. juni 2021 dom i saken mellom Saarivuoma sameby og staten og Statskog SF, der Saarivuoma sameby vant delvis frem med sitt syn. Høyesterett kom til at Saarivuoma har privatrettslige rettigheter i tvisteområdet ved Altevåtn, og dermed har rett til å drive reindrift uten hinder av bestemmelsene i grensereinbeiteoven med forskrifter. Når det gjelder

tidspunktet for bruken la Høyesterett til grunn at det var snakk om rett til sommerbeite i perioden 1. mai til 14. september, med rett til nødbeite ved behov.

Reindriftsloven gjelder i hele Norge, med de begrensinger som følger av blant annet grensereinbeiteoven, jf. reindriftsloven § 2, og er ikke begrenset til kun å gjelde for norske reinbeitedistrikt. De alminnelige reglene om utøvelse av reindrift i reindriftsloven kap. 4 kommer derfor også til anvendelse for Saarivuoma sameby, uavhengig av Høyesteretts avgjørelse.

Dersom Saarivuoma sameby benytter området utenfor disse datoene, og vilkår for rett til nødbeite ikke er oppfylt, er det departementets oppfatning at samebyens beitebruk innebærer et brudd på reindriftsloven §§ 27 og 28. Dette innebærer at det foreligger et ulovlig forhold som omtalt i reindriftsloven § 75. Departementet har bedt Statsforvalteren i Troms og Finnmark om å følge opp slike ulovligheter.

Departementet vil for øvrig komme tilbake til Norske Reindriftsamers Landsforbund i et eget møte når det gjelder den videre oppfølgingen av Saarivuoma-dommen og situasjonen for reindriften i Troms.

3.4 Chronic Wasting disease (CWD)

Chronic Wasting disease (CWD) er en av de mest alvorlige sykdommene hos dyr vi noen gang har hatt i Norge. Det finnes ingen behandling for sykdommen, som er dødelig for hjortedyr. Siden første funn av CWD på reinsdyr i Nordfjella i april 2016 er det gjort en omfattende jobb for å kartlegge og bekjempe forekomsten av sykdommen. Høsten 2020 ble det første tilfellet av klassisk CWD utenfor Nordfjella påvist hos en villreinbukk felt under jakt på Hardangervidda. Det ble ikke gjort nye funn av klassisk CWD under jakta 2021, men Veterinærinstituttet estimerer at det per nå finnes rundt fem tilfeller smittede villrein på Hardangervidda. Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) mener at smitten sannsynligvis er oppdaget tidlig i forløpet, og at det er lite miljøsmitte. Tiltak som gjennomføres raskt, vil ifølge VKM ha størst sannsynlighet for å gi ønsket effekt. For å sikre levedyktige bestander av villrein og hindre smitte til andre hjortedyr og reindriften er målsettingen å begrense og om mulig utrydde klassisk skrantesyke.

Vitenskapskomiteen for mattrygghet presenterte i januar 2021 oppdatert kunnskap om sykdommen og risikofaktorer for spredning. I rapporten pekes det blant annet på viktigheten av å ta ut gamle bukker for å redusere risikoen for smitte. Dette er et sentralt element i håndteringen av CWD på Hardangervidda. I forkant av jakta høsten 2021 ble det derfor satt et mål om å ta ut tilnærmet all bukk over 3,5 år, samt å ta ut 1000 – 15000 simler. Til tross for god innsats i jakta, ble ikke dette målet nådd. Mattilsynet og Miljødirektoratet har bestilt en faglig vurdering av genetikk og bestandsreduksjon, som er forventet å foreligge i mars 2022. Direktoratene angir ellers i rapporten at en endelig vurdering av den videre forvaltning av villreinbestanden på Hardangervidda vil foreligge sommeren 2022. Det skal etableres en arbeidsgruppe som består av både forskere og lokale representanter. Det er en målsetning å få til en god dialog og om mulig en felles anbefaling om den videre håndteringen av skrantesjuka på Hardangervidda.

For å senke alderen på produksjonsflokkene og for å redusere risikoen for sykdommer i reindriften har Norske Reindriftsamers Landsforbund et krav om innføring av et eget tilskudd for slakt av simler. Statens forhandlingsutvalg er åpen for å drøfte behov og muligheter for uttak av simler over en viss alder.

Vitenskapskomiteen trekker også frem viktigheten av å hindre kontakt mellom villrein og tamrein og mellom ulike tamreinflokker. Videre at det gjennomføres tidlig slakting og at

tettheten mellom dyr reduseres. I tillegg er det viktig at man fortsetter kontroll og prøvetaking også av tamreinflokkene.

Vitenskapskomiteen trekker også frem studier som viser at det er genetisk variasjon mellom tamrein og villrein, og at villrein er mer mottakelig for CWD enn tamrein. Statens forhandlingsutvalg finner dette interessant, både med tanke på bekjempelsen av CWD og innretningen av smittereduserende tiltak.

Det er av avgjørende viktighet at reindriften følger opp de smittereduserende tiltakene som er iverksatt for å forhindre at sykdommen spres og etablerer seg i en tamreinflokk. Et sentralt tiltak er omfattende prøvetaking for å oppdage syke dyr. I oppstartsmøtet for forhandlingene tok Norske Reindriftsamers Landsforbund opp problemstillingen med prøvetaking ved påkjørsler av dyr. Landbruks- og matdepartementet vil ha dialog med Mattilsynet, og vil gi Norske Reindriftsamers Landsforbund en redegjørelse for hvordan prøvetaking av fallvilt håndteres.

3.5 Totalregnskapet for reindriftnæringen 2020 og budsjett for 2021

3.5.1 Innledning

Totalregnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for forhandlingene om reindriftsavtalen. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen.

3.5.2 Utvikling i resultatmålene

Totalregnskapet viser en reduksjon i resultatmålene fra 2019 til 2020. Vederlag til arbeid og egenkapital er redusert fra 141,5 mill. kroner i 2019 til 115,4 mill. kroner i 2020 (- 26,1 mill. kroner). Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk er redusert fra 152 357 kroner i 2019 til 124 054 kroner i 2020. Målt per siidaandel er vederlag til arbeid og egenkapital redusert fra 252 749 kroner i 2019 til 207 001 kroner i 2020.

Sum produksjonsbaserte inntekter ble redusert fra 176,0 mill. kroner i 2019 til 154,2 mill. kroner i 2020 (-21,9 mill. kroner). Kjøttinntektene ble redusert med 46,7 mill. kroner, og den totale livdyrverdien økte med 19,4 mill. kroner. Reduksjonen i slakteuttak i 2020 kommer i stor grad som følge av beitekrisen dette året.

Posten andre produksjonsbaserte inntekter økte med 6,5 mill. kroner fra 2019, og posten binæringsinntekter reduseres med 1,1 mill. kroner.

Sum statstilskudd økte fra 106,3 mill. kroner i 2019 til 130,9 mill. kroner i 2020 (+24,5 mill. kroner). Økningen kan i stor grad knyttes til ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. På grunn av beitekrisen dette året var det store utbetalinger over denne tilskuddordningen.

Erstatningene for tap av rein økte fra 83,7 mill. kroner i 2019 til 98,1 mill. kroner i 2020 (+14,5 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep økte fra 4,4 mill. kroner i 2019 til 4,6 mill. kroner i 2019 (+0,2 mill. kroner). Totalt sett ga dette en økning i de samlede inntektene fra 370,4 mill. kroner i 2019 til 387,8 mill. kroner i 2020 (+17,4 mill. kroner).

Siidaandelenes kostnader økte fra 167,7 mill. kroner i 2019 til 185,0 mill. kroner i 2020 (+17,2 mill. kroner) og felleskostnadene økte fra 36,5 mill. kroner i 2019 til 66,0 mill. kroner i 2020 (+29,6 mill. kroner). Økningen i felleskostnader skyldes blant annet økt kjøp av fôr som følge av beitekrisen i 2020.

Reinlagenes kostnader reduseres fra 14,5 mill. kroner i 2019 til 12,9 mill. kroner i 2020 (-1,6 mill. kroner). I sum ga dette en økning i de totale kostnadene fra 218,7 mill. kroner i 2019 til 263,9 mill. kroner i 2020 (+45,2 mill. kroner). Renter på lånt kapital ble redusert fra 10,2 mill. kroner i 2019 til 8,5 mill. kroner i 2020 (- 1,6 mill. kroner).

Antall siidaandeler i samisk reindrift ble redusert med 2 i forhold til 2019 og var på 535 i 2020. Reintallet økte fra 214 500 i 2019 til 216 300 i 2020 (+1 800 dyr). Antall årsverk hos reinlagene var uendret på 23 i 2020. Reinlagene rapporterer selv om antall årsverk.

Tabell 3.1 Sammendrag av totalregnskapet 2017-2020 med budsjett 2021 (1000 kroner)

Regnskapsposter	2017	2018	2019	2020	2021
Produksjonsbaserte inntekter:	156 702	190 543	176 009	154 157	207 687
Kjøtt og biprodukter	113 989	122 767	146 898	100 231	160 172
Bonus	8 187	3 988	6 029	6 089	3 193
Endring i reinhjordverdien	-6 609	12 879	-15 327	4 048	534
Binæringsinntekter	13 516	13 776	9 097	7 954	7 954
Andre	27 620	37 132	29 312	35 834	35 834
Statstilskudd:	107 205	92 461	106 335	130 875	96 008
Ordinære tilskudd	86 154	69 841	83 946	83 724	75 865
Andre tilskudd	10 426	12 107	13 167	9 555	8 477
Ekstraordinære tilskudd	950	342	330	24 826	1 681
Tilskudd til binæringer	700	481	105	32	33
Verdiskapningsprogram	793	281	365	174	123
Tiltak mot radioaktivitet	0	909	0	0	0
Konfldemp. tiltak rovvilt	8 183	8 501	8 422	12 563	9 829
Erstatninger:	75 062	104 006	88 050	102 763	97 831
Tap av rein	68 501	91 667	83 671	98 145	90 719
Arealinngrep	6 561	12 339	4 379	4 618	7 112
Sum inntekter:	338 969	387 010	370 395	387 794	401 526
Kostnader:					
Siidaandelenes kostnader	187 178	197 017	167 732	184 957	189 931
Felleskostnader	35 419	39 821	36 476	66 032	37 457
Kostnader i reinlag	10 360	10 870	14 497	12 875	13 221
Sum kostnader:	232 956	247 708	218 705	263 864	240 610
Vederlag for arbeid og kapital	106 013	139 301	151 690	123 931	160 917
Renter på lånt kapital	11 583	11 202	10 150	8 528	8 497
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	94 431	128 099	141 540	115 403	152 420
Per årsverk(kr)	100 565	143 448	152 357	124 054	164 778
Per siidaandel (kr)	162 252	229 158	252 749	207 001	273 153
Sum årsverk	939	893	929	930	925
Antall siidaandeler	582	559	560	558	558

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen 2020

3.5.3 Totalregnskapet fordelt på reinbeiteområde

Tabell 3.2 viser totalregnskapet for 2020 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk varierer mellom 409 312 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark og 61 771 i Øst-Finnmark.

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabellene viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene.

Endringene fra 2019 til 2020 i totalregnskapets hovedposter er som følger:

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital ble redusert med om lag 16 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene ble redusert med 11,2 mill. kroner. Statstilskuddene økte med 5,0 mill. kroner. De totale erstatningene økes med 3,0 mill. kroner. Totalt reduseres inntektene med 3,2 mill. kroner, og kostnadene øker med 19,7 mill. kroner. Antall siidaandeler er redusert med 2 til 164.

Vest-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 15,3 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 13,9 mill. kroner. Statstilskudd økes med 16,8 mill. kroner, og erstatninger økes med 3,2 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene økes med 6,1 mill. kroner. Kostnadene økes med om lag 28,2 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 211.

Troms: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 5,5 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 2,1 mill. kroner. Statstilskudd og erstatninger økes med til sammen 0,5 mill. kroner. Kostnadene økes med 4,8 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 51.

Nordland: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 0,9 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene økes med 1,4 mill. kroner. Statstilskudd økes med 2,1 mill. kroner, og erstatninger økes med 3,3 mill. kroner. Kostnadene økes med 8,8 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 40.

Nord-Trøndelag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 3,9 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene økes med 2,1 mill. kroner. Statstilskuddene reduseres med 0,8 mill. kroner sammenlignet med 2019, og erstatningene øker med 2,5 mill. kroner. Området har redusert sine kostnader med 1,6 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 39.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 5,5 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene øker med 1,6 mill. kroner og erstatningene øker med 2,5 mill. Statstilskuddene øker med 1,3 mill. kroner. Kostnadene øker med 1,1 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

Reinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 2,2 mill. kroner sammenlignet med 2019. De produksjonsbaserte inntektene økes med 0,4 mill. kroner. Statstilskudd reduseres med 0,3 mill. kroner og erstatninger økes med 0,2 mill. kroner. Kostnadene øker med 0,5 mill. kroner.

Tabell 3.2 Totalregnskapet for 2020 fordelt etter reinbeiteområde (i 1000 kr.)

Reinbeite- område	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.	Reinlag
Produksjonsbaserte inntekter:	42 059	34 625	10 647	13 732	15 705	18 219	19 169
Kjøtt og biprodukter	27 917	26 453	5 246	4 361	7 845	10 209	18 199
Bonus	3 307	2 719	64	-	-	-	-
Endring i livdyrverdien	4 272	4 876	123	391	462	2 705	970
Binæringsinntekter	2 106	2 437	1 257	401	200	1 552	-
Andre	4 457	7 892	3 957	8 578	7 198	3 752	-
Statstilskudd:	38 429	51 628	7 945	12 114	6 167	9 964	4 628
Ordinære tilskudd	26 919	28 776	4 683	4 591	4 741	9 387	4 628
Andre tilskudd	850	5 708	991	1 952	55	-	-
Ekstraordinære tilskudd	8 503	14 054	1 031	1 097	141	-	-
Tilskudd til binæringer	-	32	-	-	-	-	-
Utviklingsprogrammet	100	74	-	-	-	-	-
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	2 057	2 984	1 240	4 474	1 230	578	-
Erstatninger:	18 385	25 994	13 578	23 215	13 845	7 172	573
Tap av rein	17 356	25 206	13 099	22 278	13 332	6 303	573
Arealinngrep	1 030	789	479	937	514	870	-
Sum inntekter	98 874	112 247	32 170	49 061	35 718	35 356	24 370
Kostnader:							
Siidaandelenes kostnader	53 911	64 352	17 179	25 767	12 013	11 735	-
Felleskostnader	18 937	22 756	6 268	11 397	4 378	2 296	-
Kostnader i reinlag	-	-	-	-	-	-	12 875
Sum kostnader	72 849	87 108	23 447	37 164	16 391	14 030	12 875
Vederlag for arbeid og kapital	26 025	25 139	8 723	11 896	19 327	21 326	11 495
Renter på lånt kapital	2 984	2 748	832	588	518	476	383
Vederlag for arbeid og egenkapital							
Totalt (1.000 kr)	23 041	22 391	7 891	11 309	18 809	20 850	11 113
Per årsverk(kr)	78 571	61 771	97 420	164 028	367 767	409 312	493 893
Per siidaandel (kr)	140 496	106 118	154 722	282 715	482 281	695 000	-
Sum årsverk	293	362	81	69	51	51	23
Ant.siidaandeler	164	211	51	40	39	30	-

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen

3.5.4 Siidaandelenes økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3.3. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 389 990 kroner i Polmak/Varanger til 104 115 kroner i Troms. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 742 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark og 310 kroner per rein i Nordland. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Sett i forhold til reintall, er statstilskuddene i 2020 størst i Nordland med 860 kroner per rein og lavest i Nord-Trøndelag med 435 kroner per rein. For 2020 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Polmak/Varanger med 341 885 kroner og lavest i Troms med 155 785 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med henholdsvis 2 640 og 1 900 kroner per rein, mens Polmak/Varanger har de laveste kostnadene per rein med 906 kroner.

Tabell 3.3 viser store forskjeller i vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel mellom områdene. I 2020 varierer vederlaget mellom 695 000 kroner per siidaandel i Sør-Trøndelag/Hedmark og 59 901 kroner per siidaandel i Karasjok.

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftsnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig inntekt utenfor reindriften per siidaandel varierer i 2020 mellom 291 000 kroner i Nordland og 397 000 kroner i Karasjok. Tabell 3.4 viser vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2017-2020.

Tabell 3.3 Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2020 (kr)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest-Finnm	Troms	Nordl.	Nord-Tr.lag	Sør-Tr.lag/ Hedmark
Kjøttinntekter inkl. bonus per siidaandel	389 990	120 888	138 256	104 115	109 031	201 163	340 314
Kjøttinntekter inkl. bonus per rein	666	316	371	430	310	554	742
Statstilskudd per siidaandel	341 885	196 101	244 681	155 785	302 838	158 126	332 147
Statstilskudd per rein	584	513	656	644	860	435	724
Erstatninger per siidaandel	111 354	112 372	123 195	266 230	580 376	355 004	239 080
Erstatninger per rein	190	294	330	1100	1649	977	521
Totale inntekter per siidaandel	920 492	491 454	531 975	630 781	1 226 514	915 834	1 178 524
Totale inntekter per rein	1 573	1 286	1 426	2 607	3 485	2 520	2 568
Totale kostnader per siidaandel	530 375	413 574	412 833	459 746	929 107	420 279	467 672
Totale kostnader per rein	906	1082	1106	1900	2640	1156	1019
Vederlag arbeid og egenkapital per siidaandel	371 318	59 901	106 118	154 722	282 715	482 281	695 000
Vederlag arbeid og egenkapital per rein	635	157	284	639	803	1 327	1 515
Reintall per siidaandel	585	382	373	242	352	363	459
Inntekter utenfor reindriften per siidaandel (1 000 kr)	392	397	342	335	291	321	337

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen

Tabell 3.4 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel 2017 til 2020

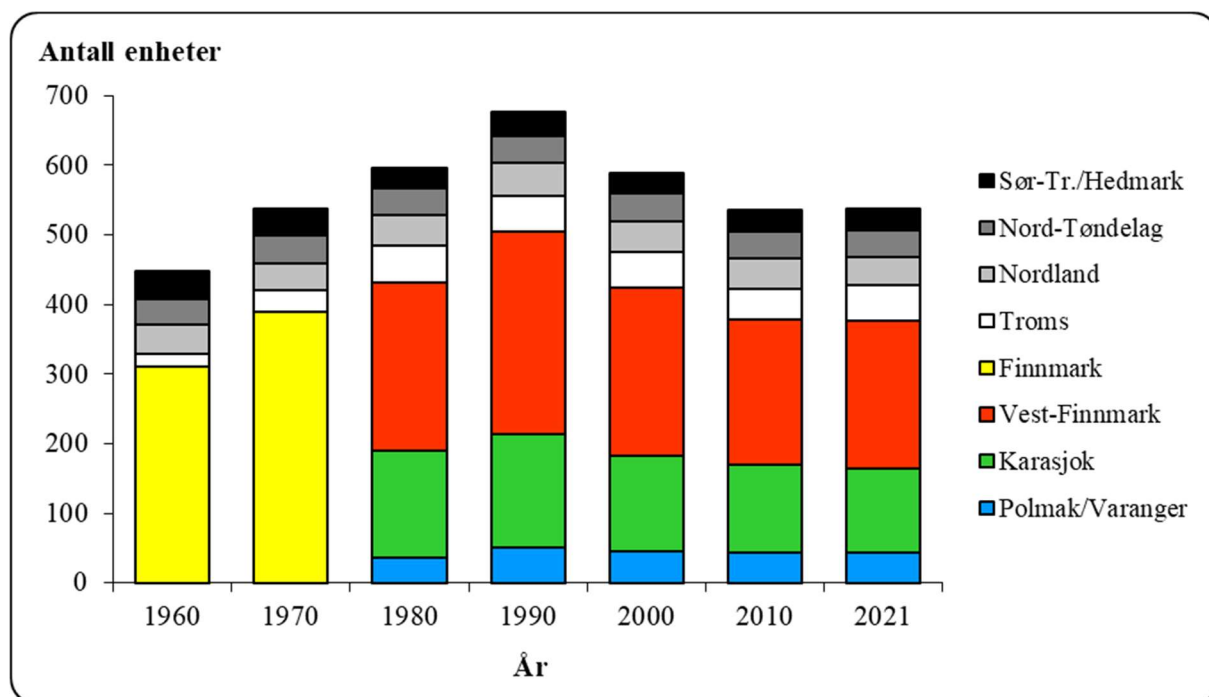
Reinbeiteområde/soner	2017	2018	2019	2020
Polmak/Varanger	264 735	518 160	366 850	371 318
Karasjok øst	16 539	107 719	167 759	72 211
Karasjok vest	137 834	56 652	198 876	50 932
Øst-Finnmark	133 421	194 478	234 094	140 496
Kautokeino øst	113 676	151 875	236 324	174 810
Kautokeino midt	55 009	145 760	175 890	121 528
Kautokeino vest	146 945	170 125	118 897	8 437
Vest-Finnmark	96 277	154 128	178 548	106 118
Troms	116 983	296 638	263 271	154 722
Nordland	86 194	133 653	305 191	282 715
Nord-Trøndelag	353 148	405 665	382 116	482 281
Sør-Tr/Hedmark	550 725	531 060	511 303	695 000
Reinlag*	290 626	540 006	383 490	493 893
Totalt	162 252	229 158	252 749	207 001

*Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for reinlagene

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen 2020

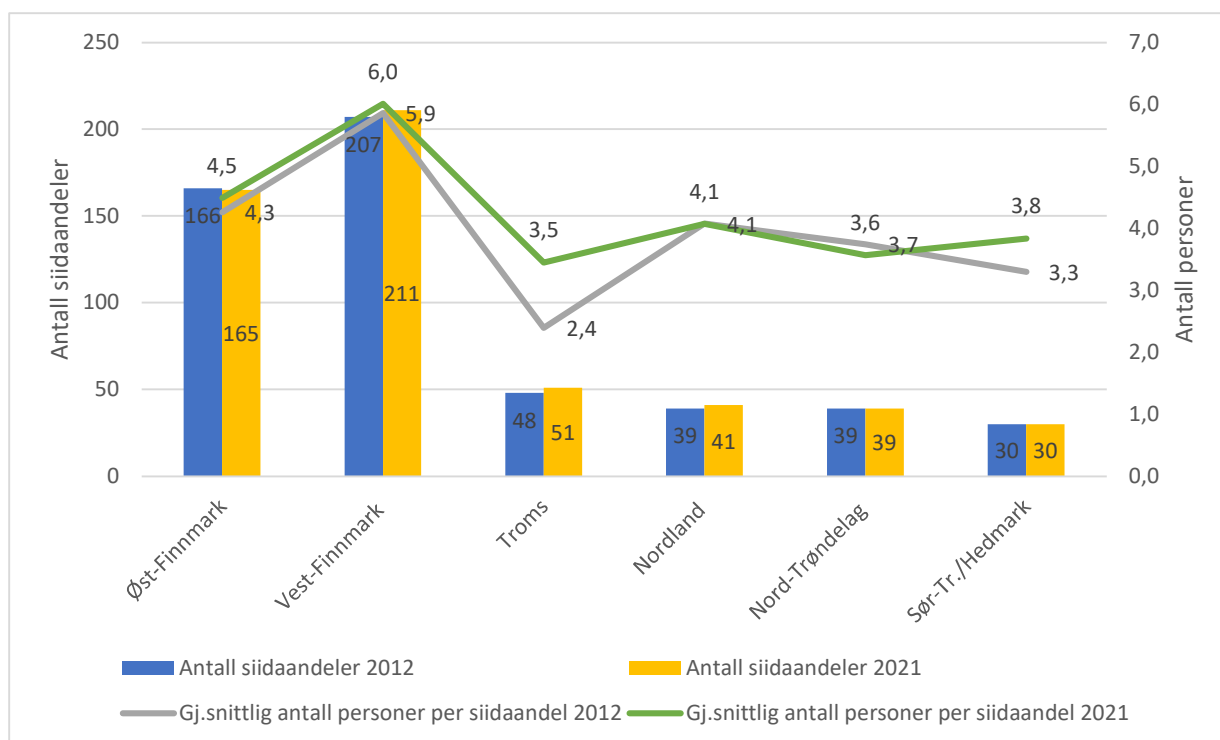
3.6 Strukturen i reindriften

Figur 3.1 viser utviklingen i antall enheter (driftsenheter/ siidaandeler) i reindriften fra 1960 til 2021. Til og med 1990 omfatter oversikten alle enheter, også de som har beholdt driftsenheten/siidaandelen selv om de ikke lenger har rein. Fra 2000 omfatter oversikten bare enheter med rein. Antallet driftsenheter/siidaandeler er redusert fra 673 i 1990 til 537 i 2021. Det har vært større variasjon i antallet driftsenheter/siidaandeler i Finnmark enn i områdene sør for Finnmark.

Figur 3.1 Antall enheter (driftsenheter/siidaandeler) i samisk reindrift 1960-2021

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen 2020

Figur 3.2 Antall siidaandeler per reinbeiteområde og gjennomsnittlig antall personer med rein per siidaandel, 2012 og 2021

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen 2020

Figur 3.2 viser antall siidaandeler per reinbeiteområde og gjennomsnittlig antall personer med rein per siidaandel. Antallet siidaandeler har vært relativt stabilt totalt og per område i perioden 2012 til 2021.

I 2021 er det gjennomsnittlige antallet personer per enhet totalt på 4,9 for hele landet. I Vest-Finnmark ligger tallet over gjennomsnittet, og i områdene sør for Finnmark under gjennomsnittet. Det gjennomsnittlige antallet er i de fleste områder noe høyere i 2021 enn i 2012, men det er bare Troms som har en vesentlig økning.

Avtalepartene har gjennom flere år prioritert driftstilskudd til ungdom og etableringstilskudd ved overdragelse av siidaandel til personer under 35 år over reindrifftsavtalen. Disse tilskuddene skal støtte opp om reindrifftsungdom som er under etablering og oppbygging av egen drift, samt stimulere til strukturendringer ved at siidaandelen blir overdratt til personer under 35 år. Det er mange unge som ønsker seg inn i reindriften, og det er en svak økning av unge som har etablert seg. En gjennomgang av utbetalte etableringstilskudd og driftstilskudd til ungdom de siste fem årene viser at det over tid er en økning av unge etablerere i næringen. Det samme gjelder driftstilskudd til ungdom, som har hatt et stabilt antall utbetalinger de fire årene.

3.7 Reintallsutvikling

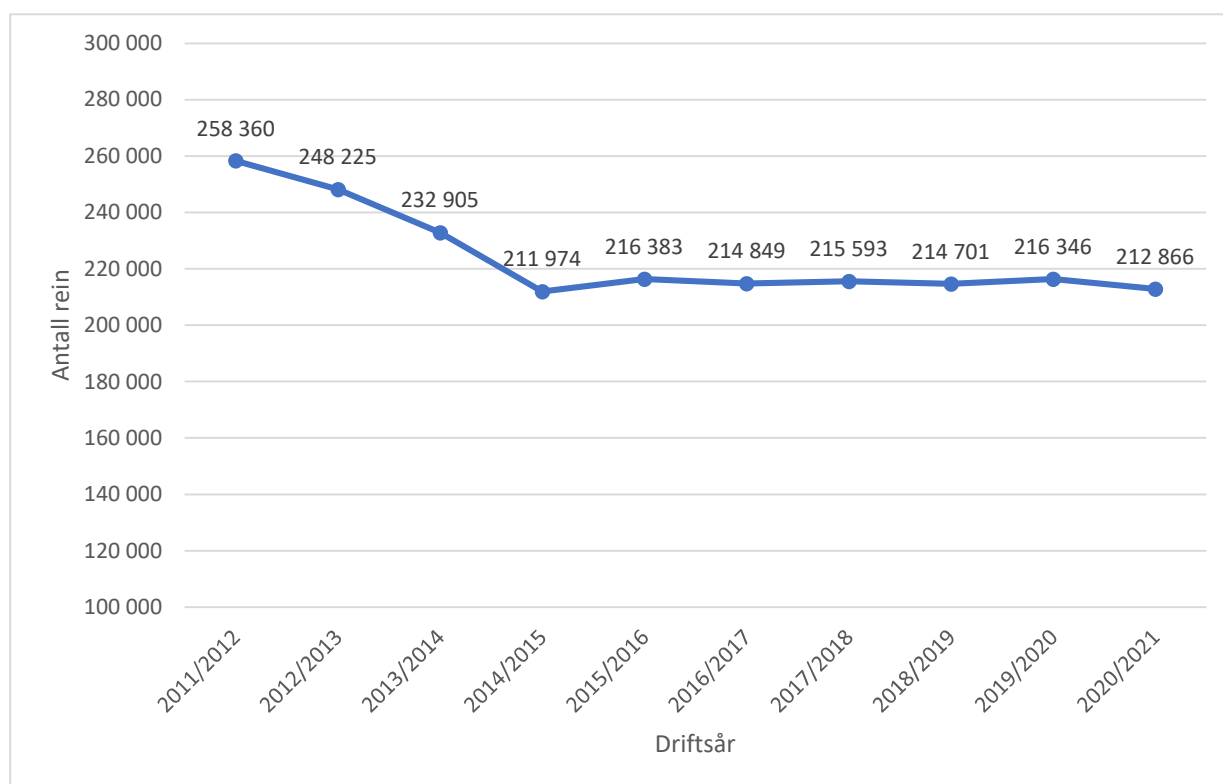
Et reintall som er tilpasset beitegrunnet er avgjørende for å nå målet om en bærekraftig reindrift. Etter at reindrifftsloven av 2007 ble iverksatt er det gjennomført reduksjonsprosesser i Finnmark. Innrapporterte reintall per 1. april 2015 viste at siidaandelene i all hovedsak hadde fulgt opp gitte reduksjonsvedtak.

I forbindelse med reintallsprosessen var det fem distrikter som fikk fastsatt midlertidige reintall, da det var stor usikkerhet om reintallene som ble satt var bærekraftige over tid. Slaktevektene

de siste årene viste at reintallet i fire av disse fem distriktene var for høye, og reintallet i disse fire distriktene måtte reduseres ytterligere. Reindrifststyret fattet derfor vedtak om nye lavere reintall for disse distriktene høsten 2020. Dette medfører at samlet fastsatt øvre reintall i Vest-Finnmark er redusert fra 78 150 til 75 400, noe som gjør at det totale øvre reintallet i det samiske reindriftsområdet er redusert til 210 600 dyr i vårflokk.

Innrapportert reintall per 31. mars 2021 er på i overkant av 212 000. Dette er lavere enn i 2020. Reintallet i både Vest-Finnmark og Øst-Finnmark er redusert, men i Vest-Finnmark er reintallet fortsatt noe over det fastsatte øvre reintall.

Figur 3.3 viser reintall i sluttstatus, per 31. mars, for de ti siste driftsårene.

Figur 3.3 Reintall i sluttstatus for de ti siste driftsårene (korrigert reintall per 31. mars unntatt siste driftsår)

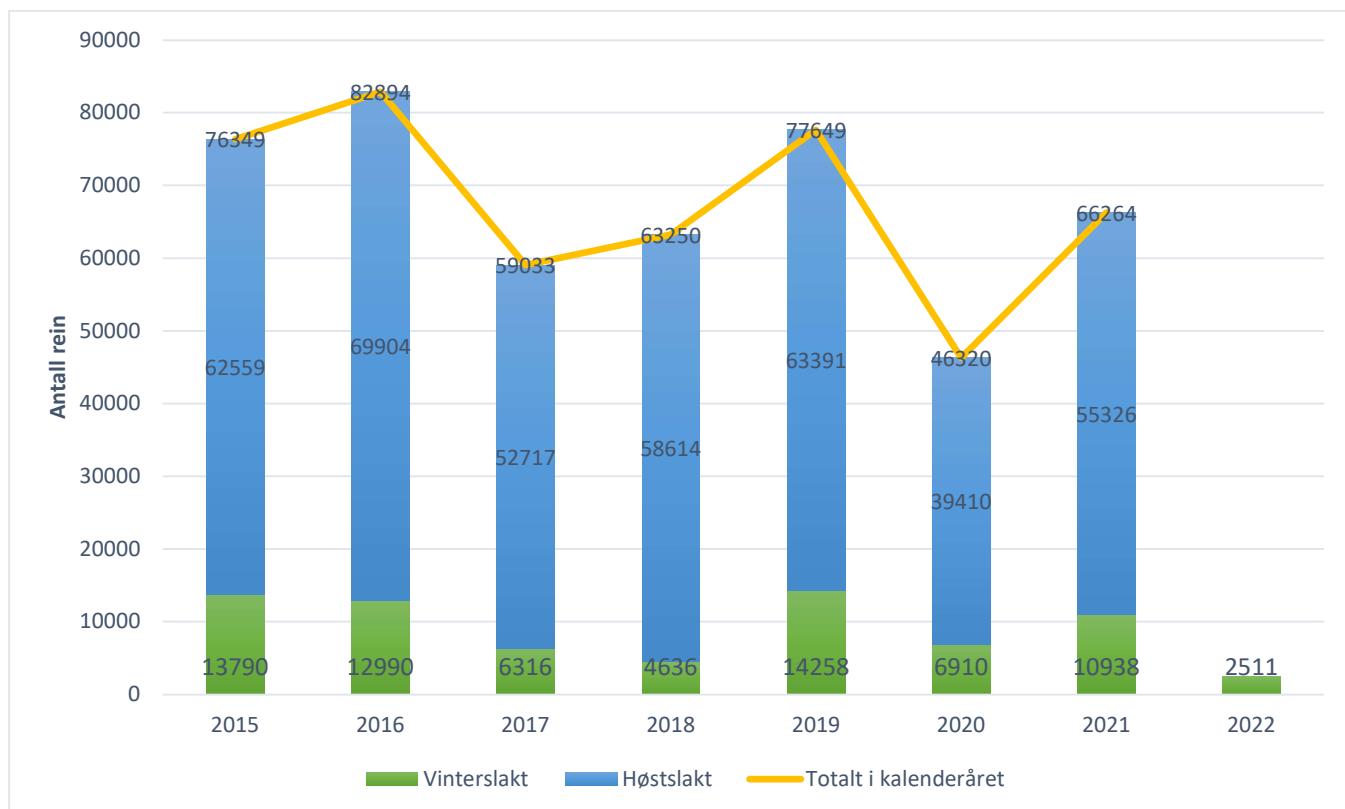
Kilde: Landbruksdirektoratet, Ressursregnskapet for reindriften 2021

3.8 Slakteuttak

Slakteuttaket i 2021 er økt til om lag 66 000 rein fra om lag 46 000 rein i 2020. Slakteuttaket i 2021 ligger likevel ikke på et like høyt nivå som i 2019. Det kan skyldes ettervirkninger av beitekrisen i 2020.

Innrapporterte slaktedata fra 2021 gir en gjennomsnittlig slaktevekt på henholdsvis 22,2 kg (22,5 kg i 2020) for alle slaktedyr. Andelen kalv av alle slaktedyr var i 2021 på 81,4 pst. (78 pst. i 2020).

Det er mange faktorer som påvirker størrelsen på slakteuttaket, blant annet beitesituasjonen, og det er vanskelig å forutsi hvor stort det vil bli i 2022.

Figur 3.4 Antall slakt til slakteri per kalenderår 2015-2022*, fordelt på høst- og vinterslakt

*Slakteuttak i 2022 til og med uke 3

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen/Animalia

3.9 Markeds- og lagersituasjonen

Markedet for reinsdyrkjøtt har gjennom flere år vært i en positiv utvikling, og prisen til reineier har økt betraktelig siden 2012. Beitekrisen i reindriftsnæringen i 2020 førte til et redusert slakteuttak i driftsåret 2020/2021. Dette bidro til å redusere lagerbeholdning av reinkjøtt.

Markedsutvalget har i flere år sett utfordringene med å ta ut en stadig økende pris i markedet. Prisøkningen i butikk har vært mer moderat enn utvikling i produsentpriser. Konsumprisindeksen (KPI) for kategorien «vilt» er omtrent uendret siste 12 måneder. Til sammenligning, var endringen i 12- måneders KPI for mat og alkoholfrie drikkevarer totalt på -4 %, altså en nedgang.

Foredlingsbedriftene meldte høsten 2021 om økende etterspørsel fra dagligvarehandel og restaurantmarkedet. Flere bedrifter melder tross høye priser om vanskeligheter med å få tak i nok råstoff til produksjonen. Generelt er det god etterspørsel i alle delmarkeder, dagligvarehandel, horeca og direkte salg. De foredlingsbedriftene som leverer til restaurantmarkedet, melder om økt etterspørsel etter en laber etterspørsel i 2020 som følge av koronapandemien.

3.10 Produktivitet

Produktivitet uttrykkes i ulike sammenhenger som slakt per livdyr i vårflokk (slakteproduktivitet) eller som slakt per livdyr i vårflokk korrigert for reintallsendringer (totalproduktivitet). Dersom reintallet et år ikke endrer seg, vil de to produktivetsberegningene gi samme resultat.

Totalproduktivitet og slakteproduktivitet relatert til reintall kan fortelle mye om hvordan tilpasningen mellom rein og beite er i et område. Eksempelvis vil en høy totalproduksjon per livrein i vårflokk ofte innebære god kalvetilgang, lave tap og gode slaktevekter, mens en lav totalproduksjon per livrein gir signaler om lav kalvetilgang, høye tap og/eller lave slaktevekter.

Totalproduktivitet per livrein er et mål for hvor effektiv en reinflokk er til å produsere reinkjøtt. Når en snakker om produktivitet, er maksimal varig avkastning et sentralt begrep. Med maksimal varig avkastning menes den tilpasning mellom reintall, beitegrunnlag og driftsform som gir den høyeste stabile avkastningen over tid, uten å forringe beitegrunnlaget.

Tabellen nedenfor viser produktivitet per livrein for de siste fem årene, beregnet både på grunnlag av slakteproduksjon og totalproduksjon. Beregningen for det siste året (2020/21) bygger på reintall som bare delvis er korrigert og må derfor betraktes som et foreløpig anslag. Tabellen viser at det er betydelige forskjeller i produktivitet mellom områder og mellom driftsår, samt innenfor de enkelte områdene.

Tabell 3.5 Slakte- og totalproduksjon for driftsårene 2016/2017 til 2020/2021

Område	Slakteproduksjon pr. livrein (kg.pr.dyr)					Totalproduksjon pr. livrein (kg.per.dyr)				
	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Øst-Finnmark	9,9	5,0	8,6	7,8	5,8	9,8	5,1	8,5	7,7	5,6
Vest-Finnmark	6,5	5,1	5,5	6,2	4,1	6,3	5,0	5,7	6,2	3,6
Troms	5,0	3,7	4,2	4,7	3,6	4,9	3,7	4,1	4,8	3,6
Nordland	5,3	4,6	4,9	4,6	3,6	5,3	4,5	4,9	4,6	3,4
Nord-Trøndelag	8,6	9,4	9,1	7,0	7,8	8,6	9,3	8,9	6,9	7,3
Sør-Trøndelag	9,4	12,6	14,5	11,4	11,2	9,9	12,8	13,6	11,4	11,3
Tamreinlagene	17,0	17,0	15,4	18,2	17,7	17,2	16,7	14,4	17,9	17,5
Hele reindriften	8,4	6,5	7,8	7,6	6,0	8,3	6,5	7,8	7,6	5,7

Kilde: Ressursregnskapet for reindriftsnæringen

3.11 Prisutvikling

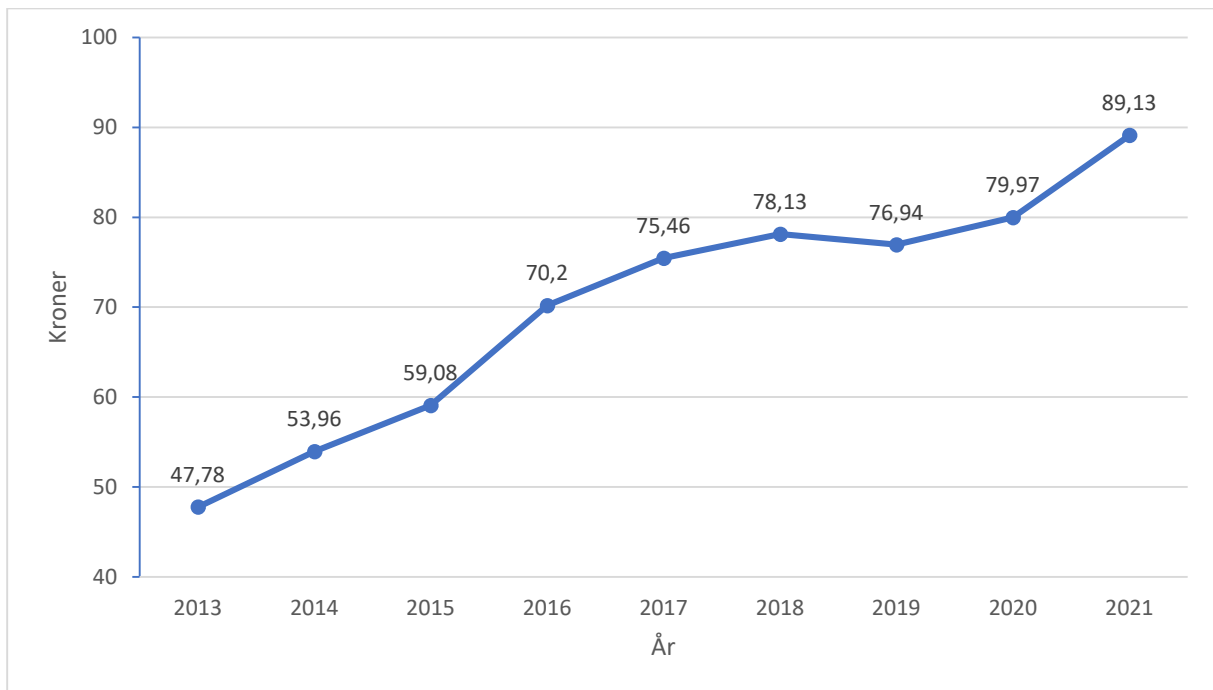
Basert på foreløpig innrapporterte priser har Økonomisk utvalg anslått en gjennomsnittspris på 89,13 kr per kg i 2021, det vil si en økning på hele 11 pst fra 2020 (2019: 79,97 kr).

Fram til og med Reindriftsavtalen 2001/2002 var det definert en målpris for reinkjøtt. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindriftsavtalens målprissystem. Målprisen var styrende for en eventuell administrativ tollnedsettelse, og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Etter ønske fra næringen, ble avtalepartene under forhandlingene om Reindriftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter dette har det vært fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Siden 2013 har prisen på reinsdyrkjøtt økt betydelig. Dette skyldes bl.a. følgende forhold:

- Økt konkurranse og profesjonalisering av reinkjøttbransjen.
- Økt bevissthet fra reineier knyttet til kvalitet.

- Aktivt og strategisk arbeid fra Markedsutvalget for å gjenskape tilliten til norsk reinsdyrkjøtt i markedet.
- Ingen import av reinsdyrkjøtt med redusert toll.

Figur 3.5 Nettoprisutvikling 2013-2021 (kroner per kg kjøtt omsatt via slakteri)

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen

4 Omprioriteringer i Reindrifftsavtalen 2021/2022

4.1 Mindreforbruk i 2021

Tabell 4.1 og 4.2 viser bevilgning og forbruk på statsbudsjettet kapittel 1151 post 75 og 79. Tabellene viser et mindreforbruk i 2021 på 7,1 mill. kroner på post 75 og 0,4 mill. kroner på post 79. Dette gir et totalt mindreforbruk på kapittel 1151 på 7,5 mill. kroner.

Tabell 4.1 Oversikt over kapittel 1151 post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

	Bevilgning 2021	Forbruk 2021	Saldo per 31.12.2021
Ekstraordinært tilskudd beitekrise 2020	-	12 270 000	-12 270 000
Distriktstilskudd	21 800 000	21 584 000	215 600
Produksjonspremie	40 400 000	26 992 573	13 407 427
Kalveslaktetilskudd (til alle dyr)	24 500 000	21 341 113	3 158 887
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2 200 000	2 240 000	-40 000
Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	1 900 000	350 000	1 550 000
Etableringstilskudd	3 900 000	3 377 000	523 000
Ektefelle/samboertillegg	1 100 000	538 024	561 976
Totalt	95 800 000	88 693 110	7 106 890

Tabell 4.2 Oversikt over kapittel 1151 post 79 Velferdsordninger

	Bevilgning 2021	Forbruk 2021	Saldo per 31.12.2021
Tidligpensjon	2 500 000	2 163 315	336 685
Avløsning ved svangerskap/fødsel	1 000 000	938 080	61 920
Tilskudd til sykepengeordningen	500 000	500 000	-
Totalt	4 000 000	3 601 395	398 605

Basert på slakteuttaket i 2021 er det beregnet et merforbruk på de direkte tilskuddene på post 75 på 3 mill. kroner i 2022 med eksisterende satser.

Under forutsetning av at mindreforbruket fra 2021 blir godkjent overført til 2022 foreslår Statens forhandlingsutvalg at 3,0 mill. kroner brukes til å dekke beregnet merforbruk i 2022 på de direkte tilskuddene over kapittel 1151 post 75. En slik løsning innebærer at man unngår å gjennomføre en reduksjon i gitte tilskuddssatser. Statens forhandlingsutvalg foreslår videre at 3,2 mill. kroner overføres til Reindriffts utviklingsfond for å styrke kriseberedskapsfondet.

I tillegg foreslår Statens forhandlingsutvalg at det settes av 0,8 mill. kroner av mindreforbruket til et prosjekt mot hets og rasisme. Norske Reindriftsamers Landsforbund har i sitt krav synliggjort behovet for et slikt prosjekt. Statens forhandlingsutvalg er innstilt på å diskutere innretningen på et slikt prosjekt under forhandlingene, med sikte på å bli enige om et mandat og en hensiktsmessig organisering av et slikt prosjekt.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det er etablert en rådgivningstjeneste for arealsaker i Norske Reindriftsamers Landsforbund. I forbindelse med at antallet ansatte i Norske Reindriftsamers Landsforbund øker, og at Norske Reindriftsamers Landsforbund vil måtte håndtere et stort omfang av henvendelser fra reindriftsnæringen i arealsaker, ser Norske Reindriftsamers Landsforbund behovet for et saksbehandlingssystem for organisasjonen.

Statens forhandlingsutvalg ser dette behovet, og at det er viktig at Norske Reindriftsamers Landsforbund raskt får på plass en velorganisert rådgivningstjeneste for å kunne bistå reindriften. I tillegg ser Statens forhandlingsutvalg behovet for at Norske Reindriftsamers Landsforbund også får på plass en nettside som kan brukes aktivt i rådgivningstjenestens kommunikasjon og informasjonsarbeid. En slik nettside må til enhver tid være oppdatert, og Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av midler til at Norske Reindriftsamers Landsforbund inngår avtale med en virksomhet som kan drifte nettsiden.

Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor at det settes av 0,5 mill. kroner av mindreforbruket til dette.

4.2 Omdisponering av ubrukte midler på Reindriftens utviklingsfond

Ubrukte midler på ordninger i Reindriftens utviklingsfond skal i utgangspunktet tilbakeføres til fondet, dersom de ikke er bundet opp som ansvar. En gjennomgang har vist at det er ubrukte midler fra tidligere år som kan omdisponeres. Dette er ubrukte midler som er akkumulert over flere år, og der prosjekter ikke er gjennomført som planlagt, eller det ikke har kommet inn tilstrekkelig mange søknader. Det kan omdisponeres 4,1 mill. kroner, og Statens forhandlingsutvalg foreslår å omdisponere 3,9 av disse til kriseberedskapsfondet i 2022. Dette vil gi rask tilførsel av midler til fondet.

I Reindriftsavtalen 2016/2017 ble det avsatt 0,6 mill. kroner til et prosjekt knyttet til Trollheimen. Dette prosjektet er ikke gjennomført, og midlene er ikke brukt. Statens forhandlingsutvalg foreslår å omdisponere disse til en utredning om dagens situasjon for reindriften i Trollheimen, og i tillegg sette av 0,2 mill. kroner av omdisponerte midler fra RUF, slik at det totalt settes av 0,8 mill. kroner til dette formålet. Statens forhandlingsutvalg legger opp til at avtalepartene blir enige om mandat og organisering av en slik utredning i løpet av forhandlingene.

5 Statens tilbud til Reindrifftsavtalen 2022/2023

5.1 Innledning

I dette kapittelet gis det innledningsvis en omtale av statens prioriteringsområder for Reindrifftsavtalen 2022/2023. Ordninger som er gjeldende gjennom Reindrifftsavtalen 2021/2022, og som ikke omtales i dette kapittelet, foreslås videreført uten endringer.

Avsetninger som foreslås til de enkelte ordningene er i hovedsak basert på Landbruksdirektoratets anslag og vurderinger av markeds- og slaktesituasjonen. Dette kan innebære at avsetningene til enkelte av de direkte tilskuddsordningene kan være justert, selv om det ikke er foreslått endringer i satsene eller regelverket for det aktuelle tilskuddet. I kapittel 7 gis en oversikt over forslaget til fordeling av den økonomiske rammen.

5.2 Norsk økonomi

Koronapandemien har preget Norge og verden sterkt de siste to årene. Pandemien og smitteverntiltakene har fått store konsekvenser både for enkeltpersoner og bedrifter, for norsk og internasjonal økonomi. Gjennom første del av fjoråret så det ut til at vi fikk kontroll med viruset, og de fleste smitteverntiltak ble avvirket i løpet sommeren og frem til september. Smittespredningen tiltok gjennom november, og da den nye virusvarianten omikron ble oppdaget i slutten av november, ble det på nytt nødvendig med inngripende smitteverntiltak. Omfattende vaksinerings av den norske befolkningen beskytter i stor grad mot alvorlig sykdomsforløp, men så ikke ut til å begrense spredningen av den nye virusvarianten. Risikoen for overbelastning av helsevesenet økte fordi svært mange kunne bli smittet samtidig, og det var usikkerhet om i hvilken grad omikron-varianten kunne gi alvorlig sykdom. Smitteverntiltakene har bidratt til å dempe smittespredningen, slik at belastningen på helsevesenet kunne dempes og strekkes mer ut i tid. Situasjonen er nå noe mer avklart enn midt i desember, og regjeringen har besluttet at smitteverntiltakene kan justeres slik at de ikke i samme grad demper den økonomiske aktiviteten. Aktiviteten i norsk økonomi tok seg raskt opp gjennom fjoråret etter hvert som smitteverntiltakene ble avvirket. Før smitteverntiltakene på nytt ble strammet inn i desember, var aktiviteten i norsk økonomi langt på vei tilbake til det normale, sysselsettingen var kommet opp på et høyere nivå enn før pandemien, de aller fleste permitterte var tilbake i jobb, og det var sterk vekst i norsk økonomi. Det var derfor lagt opp til å avvirke de aller fleste av de midlertidige økonomiske tiltakene i løpet av annet halvår i fjor og dermed en normalisering av finanspolitikken. Gjennomføringen av inngripende smitteverntiltak i desember har skjøvet denne normaliseringen lenger ut i tid.

Det går godt i norsk økonomi, men økt smitte og en ny runde med strenge smitteverntiltak fra desember bidrar til at oppgangen skyves noe ut i tid. Høye strømpriser trekker i samme retning. Strenge smitteverntiltak rammer særlig bedrifter innen overnatting og servering, kultur og underholdning, og deler av transportsektoren. Det er fortsatt utsikter til høy økonomisk vekst og lav ledighet i 2022, selv om aktiviteten dempes noe i starten av året, og usikkerheten knyttet til den videre utviklingen av pandemien består. Kraftfulle økonomiske tiltak, sammen med nylige lettelsener i smitteverntiltakene, bidrar til å dempe de negative utslagene på norsk økonomi. Inntil starten av desember var utviklingen i norsk økonomi bedre enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet. Verdiskapingen og sysselsettingen hadde tatt seg raskere opp enn ventet, og ledigheten hadde kommet raskere ned. Leveringsproblemer og knapphet på arbeidskraft bidrar fortsatt til å begrense aktiviteten i enkelte næringer. Selv om den underliggende inflasjonen har vært lavere enn inflasjonsmålet siden sist sommer, er det tegn til økt pris- og lønnspress. Internasjonalt er det fortsatt stigende bekymring for økende inflasjonstall. Fortsatt antar man at

en betydelig grad av dette skyldes midlertidige flaskehalseffekter. Det er samtidig en risiko for at de økonomiske krisetiltakene kan bidra til lønns- og prispress og dermed rentestigning etter hvert som smitteverntiltakene fases ut. Det er derfor viktig at de økonomiske tiltakene avvikles raskt når smitte- og helsesituasjonen tillater det (Finansdepartementet, Prop. 51 S (2021-2022)).

5.3 Skatt og avgift

Målet for regjeringens økonomiske politikk er en økonomisk vekst som bidrar til arbeid til alle, mer rettferdig fordeling som reduserer de sosiale og geografiske forskjellene, og en sterk velferdsstat med gode tjenester uavhengig av folks lommebok og bosted. En lønnsom privat sektor i godt samspill med det offentlige er grunnlaget for en sterk velferdsstat. En omfordelende skatte- og avgiftspolitik, gode offentlige tjenester, infrastruktur og satsing på teknologi, omstillingsevne og kunnskap er nødvendig for å legge til rette for bosetting og bedrifter i hele landet. Skatte- og avgiftspolitikken skal brukes for å stimulere til arbeidsplasser, verdiskaping og bosetting i hele Norge.

Regjeringen legger vekt på rettferdig fordeling og vil styrke hele landet. Målet om å ta hele landet i bruk skal være gjennomgående i regjeringens prioriteringer og avgjørelser.

Regjeringen foreslår en ny kurs i skattepolitikken, med omfordeling fra dem med høye inntekter og formue til dem med lave og middels inntekter. Samtidig har regjeringen en intensjon om å holde nivået på inntektsskatter og avgifter for personer samlet sett uendret.

Skatte- og avgiftsfritak er også viktige rammebetingelser for reindriftsnæringen. I 2018 ble det gitt nye regler om fritak for engangsavgift og fradragrett for merverdiavgift for snøscootere og ATV-er til bruk i reindriftsnæringen. Kjøretøy som brukes som driftsmidler i reindriftsnæringen fikk på denne måten en mer lik avgiftsbehandling som kjøretøy som benyttes som driftsmidler i landbruket for øvrig. Etter de nye reglene kan virksomheter som driver med reindrift kjøpe inntil fire eller åtte, avhengig av organisasjonsform, snøscootere eller ATV-er per toårsperiode til bruk i reindriftsnæringen uten å betale engangsavgift på disse. De får også fradragrett for merverdiavgift på inntil fire eller åtte slike kjøretøy per toårsperiode. Fradragretten gjelder også for merverdiavgift ved reparasjoner og drift av disse kjøretøyene.

I 2021 ble lov om eiendomsskatt endret, slik at kommunen ikke lenger kan kreve eiendomsskatt for anlegg i reindriftsnæringen.

Fra 1. januar 2022 ble det særskilte fradraget i næringsinntekt for reindrift (reindriftsfradraget) økt. Det inntektsuavhengige fradraget økte til 93 000 kroner, og det maksimale fradraget til 195 000 kroner.

5.4 Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer

Regjeringen Støre legger til grunn at reindriftsnæringen er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Næringen utnytter viktige utmarksressurser og har potensial for økt verdiskaping. For å ta ut dette potensialet vil regjeringen videreføre vektleggingen av næringsretting og tilrettelegging for de som har reindrift som hovedvirksomhet. For å øke verdiskapingen basert på kjøtt og biprodukter, og legge til rette for kulturformidling og turisme basert på reindriften, er det viktig å legge til rette for tilleggsnæringer til reindrift. Tilleggsnæringer i reindriften har et stort potensiale. For å sikre reindriften som en robust, familiebasert og økonomisk bærekraftig næring, er det viktig at Reindriftsavtalen 2022/2023 fortsatt tilrettelegger for etablering av tilleggsnæringer blant annet gjennom videreføring av Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping, og prosjektet med lærings- og omsorgsbaserte tjenester.

Statens forhandlingsutvalg vil trekke fram fire hovedprioriteringer i forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2022/2023:

- Ivaretagelse av reindriftens arealer.
- Klimatilpasning og beredskap i reindriften.
- Direkte og kostnadssenkende tilskudd.
- Infrastrukturtiltak.

5.4.1 Direkte og kostnadssenkende tilskudd

Statens forhandlingsutvalg mener rammevilkårene for næringen bør være forutsigbare. Vi vil derfor videreføre de direkte og kostnadssenkende tilskuddene ut fra et forventet slakteuttak i 2022 på 70 000 rein.

5.4.2 Ivaretagelse av reindriftens arealer

Reindriften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om økt produksjon og lønnsomhet. Reindrifftsloven skal bidra til sikring av reindrifftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag. Ansvaret for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Ivaretagelse av reindriften er en utfordring som krever flere ulike tiltak. Avtalepartene ble i Reindrifftsavtalen 2021/2022 enige om flere viktige tiltak. Det ble etablert en rådgivningstjeneste for arealsaker i Norske Reindrifftsamers Landsforbund, som skal sikre at reinbeitedistriktene får bedre muligheter til å ivareta sine interesser ovenfor planmyndigheter og utbyggere. I tillegg fikk NIBIO i oppdrag å utarbeide en veileder for reinbeitedistriktenes arbeid med arealsaker, som skal være et praktisk verktøy for næringen. Det vises også til en prioritering av norske reinbeitedistrikt grunnet manglende konvensjon med Sverige. De siste årene er også distriktstilskuddet økt, og distriktene har med det fått mer ressurser blant annet til arbeid med arealsaker.

Oversikt og kunnskap om arealbruken er avgjørende for å ivareta reindriftens arealer. Distriktsplanene og reindriftens arealbrukskart er viktige verktøy for dette. NIBIO fikk i Reindrifftsavtalen 2021/2022 i oppdrag å utarbeide en mal for distriktsplaner. Dette følges nå opp med et tilskudd til utarbeiding av distriktsplan for de distriktene som ikke har distriktsplan. Sammen vil malen og muligheten for tilskudd gi gode muligheter for utarbeidelse av distriktsplan. Landbruks- og matdepartementet har også etablert en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan man kan få løpende statistikk for reinbeitearealer. Løpende statistikk vil kunne gi bedre informasjon om endringer i tilgjengelige arealer.

NIBIOs rapport om forskning på reindrifftsområdet synliggjør forskningsbehov knyttet til reindriftens arealer. Dette kan følges opp i ulike sammenhenger, gjennom prioriteringer av midler i Forskningsrådet, prosjekter under Reindriftens utviklingsfond og eventuelle nordiske samarbeidsprosjekter.

Avtalepartene må diskutere hvordan vi kan bygge videre på det arbeidet som er gjort til nå med å legge et grunnlag for ivaretagelse av reindriftens arealer.

5.4.3 Klimatilpasning og beredskap

Klimaendringene vil gi høyere temperaturer og mer nedbør. Temperatur og nedbør er faktorer som kan føre til høyere frekvens av ising og låste beiter, eller at vekstsesongen starter tidligere. Med klimaendringene forventes en større variasjon i værforhold, med hyppigere forekomst av ekstreme værhendelser. Klimaendringene kan føre til endringer i beitegrunnlaget, og behov for endringer i beitemønstrene, og i flyttemønstre. Slike endringer kan komme i konflikt med andre interesser og tiltak. Klimaendringene kan gi større behov for tilleggsfôring, og vil med det ha store økonomiske konsekvenser. I tillegg er det også risiko for oppblomstring av sykdommer. I denne sammenhengen er pilotprosjektet for helsetjeneste for rein som er etablert i inneværende avtale, og der Veterinærinstituttet er vertsorganisasjon, et sentralt tiltak.

Klimaendringene vil sannsynligvis gi høyere frekvens av vintre med vanskelige beiteforhold. Statens forhandlingsutvalg mener det er avgjørende å bygge opp kriseberedskapsfondet for å kunne møte framtidige beitekriser. Det foreslås derfor å øke beredskapsfondet med samme avsetning som i inneværende avtale. I tillegg foreslås det å omdisponere overført bevilgning fra 2021 til 2022, og ubrukte midler fra RUF til kriseberedskapsfondet. Med det vil kriseberedskapsfondet tilføres totalt 7,1 mill. kroner i omdisponerte midler i 2022.

Statens forhandlingsutvalg foreslår også å øke avsetningen til beredskapsutvalgets møter og befaringer. Det er viktig å legge til rette for at kriseberedskapsutvalget kan gjennomføre nødvendige befaringer. Samtidig er det viktig å jobbe for å sikre at forvaltning og næring har gode beredskapsplaner og heve bevisstheten om systemet for håndtering av beitekriser.

NIBIO har gjennomført en utredning av strategier og tiltak for klimatilpasning, blant annet på grunnlag av intervjuer med reineiere. Utredningen foreslår både noen konkrete tiltak og strategier, og peker på forskningsbehov. I tillegg har NIBIO laget et kursopplegg for tilleggsfôring og bruk av droner. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at disse kursoppleggene gjennomføres i samarbeid med Norske Reindriftsamers Landsforbund, og at kursene vil bidra til å heve kompetansen om tilleggsfôring, og hvordan droner kan brukes for å effektivisere drift, men også som et tiltak for å sikre HMS i vanskelig tilgjengelige områder.

5.4.4 Infrastrukturelt tiltak

Det er et behov for oppgradering og utvikling av infrastrukturen i reindriften. I flere områder er det behov for at reindriftsanleggene rustes opp og tilpasses dagens driftsform. Endringer i driftsmønster og beitebruk på grunn av klimaendringene vil dessuten skape behov for ny og endret infrastruktur. Oppgradert og tilpasset infrastruktur er et viktig tiltak for klimatilpasning. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at infrastrukturelt tiltak skal prioriteres innenfor den rammen som styret for Reindriftens utviklingsfond kan disponere.

5.5 Regelverk

Avtaleforhandlingene er arenaen der Norske Reindriftsamers Landsforbund kan fremme forslag til endringer i forskriftene knyttet til avtalen.

Statens forhandlingsutvalg vil presisere at forskriftsmøtet ikke er forumet for å diskutere innretning og særskilte vilkår knyttet til de ulike tilskuddsordningen. Dette innebærer at alle materielle endringer i regelverket må være avklart i løpet av avtaleforhandlingene.

5.6 Forslag til bevilgning over statsbudsjettet 2023

5.6.1 Ramme for Reindrifftsavtalen 2022/2023

Statens forhandlingsutvalg fremmer en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2022/2023 på 168,75 mill. kroner.

Statens forhandlingsutvalg påpeker at den økonomiske rammen også må sees i sammenheng med de betydelige skatte- og avgiftslettelsene som er gjennomført de siste årene, herunder reindrifftsfradraget, innføring av avgiftsfritak på kjøp av driftsmidler i reindrifften, samt fritak for eiendomsskatt på gjerder og anlegg i reindrifften, jf. kapittel 5.3.

5.6.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2022/2023.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at direktoratet tar kontakt med departementet.

5.7 Utviklings- og investeringstiltak

5.7.1 Reindrifftens utviklingsfond (RUF)

Tabell 5.1 viser resultat for de tre siste årene, og en prognose for 2022. Foreløpig regnskap for Reindrifftens utviklingsfond viser et resultat for 2021 på 13 mill. kroner.

Reindrifftens utviklingsfond har over noen år hatt en negativ utvikling, og fondets resultat har vært under null i perioden 2016 til 2020. Bedringen av fondets resultat fra 2020 til 2021 er betydelig. Dette skyldes ulike faktorer. Det er utbetalt 10 mill. kroner mindre enn det som er tildelt, men dette står som ansvar i fondet og vil bli utbetalt på et senere tidspunkt. I tillegg ble fondets egenkapital tilført 1,5 mill. kroner i 2021, jf. sluttprotokollen for Reindrifftsavtalen 2021/2022.

Tabell 5.1 Resultat Reindrifftens utviklingsfond 2019-2021, prognose 2022 (kroner)

	2019	2020	2021*	2022**
Tildeling over reindrifftsavtalen	33 900 000	36 600 000	42 400 000	55 500 000
Overføringer	2 800 000	350 000	6 393 000	-
Tilleggsbevilgninger	0	30 000 000	-	-
Renteinntekter bank	566 310	291 598	11 878	10 000
Andre renteinntekter	2 926	-	-	-
Tilbakebetaling lån	309 466	146 968	-	30 300
Innbetalt prammeavgift	227 663	163 287	357 669	400 000
Andre innbetalinger	25 000	17 340	-	-

Sum inntekter	37 831 365	67 569 193	49 162 547	55 940 300
Kostnader	42 139 633	80 248 428	35 605 353	54 000 000
Andre kostnader (styrever/utvalg)	514 546	418 931	436 457	500 000
Sum kostnader	42 654 179	80 667 359	36 041 810	54 500 000
Resultat	-4 822 814	-13 098 166	13 120 737	1 440 300

*Foreløpige tall per 4. januar 2021

**Prognose for 2022 per 4. januar 2021

Ansaret i fondet er per 31.12.2021 totalt på 35,8 mill. kroner. Dette utgjør 72 pst. av egenkapitalen. Statens forhandlingsutvalg presiserer at dette ansvaret utgjør alle vedtatte tildelinger over Reindriftens utviklingsfond.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at tildelingsrammen settes lik bevilgningsrammen, for å sikre fondets stabilitet på lengre sikt.

Tabell 5.2 Balanse Reindriftens utviklingsfond 2019-2021, prognose 2022

	2019	2020	2021*	2022**
Innestående i Norges Bank per 31.12	48 097 262	34 999 096	48 119 833	49 560 133
Sum eiendeler	48 097 262	34 999 096	48 119 833	49 560 133
Gjeld	-	-	-	-
Egenkapital	48 097 262	34 999 096	48 119 833	49 560 133
Sum gjeld og egenkapital	48 097 262	34 999 096	48 119 833	49 560 133

*Foreløpig regnskap

**Prognose

5.7.2 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår at bevilgningen til utviklings- og investeringstiltak for Reindriftsavtalen 2022/2023 settes til 55,25 mill. kr.

Tildelingsrammen til Reindriftens utviklingsfond settes lik bevilgningsrammen.

Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at så fremt ikke annet er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte tildelinger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital.

Utover de ordningene som er omtalt i det følgende, legger Statens forhandlingsutvalg til grunn at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindriftens utviklingsfond.

5.7.3 Forskning og utvikling

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det ikke øremerkes særskilte midler til forskning og utvikling i 2023. Avtalepartenes prioriteringer for forsknings- og utviklingsprosjekter under Reindriftens utviklingsfond videreføres.

Det er behov for mer kunnskap om hvordan reindriftens arealbruk påvirkes av annen bruk, og hvilken skade rein kan gjøre på innmark. NIBIO har gjennomført en kartlegging av forskning på reindriftsområdet, og identifisert forskningsbehov. Forskning på konsekvensene av rein på innmark er ett av behovene som er identifisert. NIBIO har gjennomført et prosjekt for å kartlegge beiteskader på innmark i Nordland. Dette er et prosjekt som det kan bygges videre på, og passer inn i de gjeldende prioriteringene som ble fastsatt i Reindrifftsavtalen 2021/2022.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det tildeles midler til forskning fra flere kilder. Landbruksdirektoratet arbeider med å publisere en oversikt over ulike reindriftsforskningsprosjekter på sin nettside.

5.7.4 Konfliktforebyggende tiltak

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av bevilgningen på 1,5 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak, herunder inntil 50.000 kroner til administrering av ordningen ved Statsforvalteren i Trøndelag.

Formålet med ordningen er å redusere konflikter mellom reindrift og jordbruk.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det er et stort mindreforbruk på ordningen, og det kan se ut som om ordningen ikke fungerer etter hensikten. Norske Reindrifftsamers Landsforbund har i sitt krav foreslått å åpne for tilskudd til vedlikehold, og redusere prosentandelen for egenandelen til 10 pst. Det følger av § 3 fjerde ledd i forskrift 19. juni 2008 nr. 707 om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part, at det kan innvilges tilskudd til konfliktforebyggende tiltak med inntil 80 prosent av godkjent kostnadsoverslag. Statens forhandlingsutvalg forstår kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund slik at de foreslår å øke prosentandelen av kostnadsoverslaget som det kan innvilges tilskudd til fra 80 til 90 prosent. Dette vil da også innebære at "egenandelen" som Norske Reindrifftsamers Landsforbund henviser til vil reduseres fra dagens 20 prosent til 10 prosent.

Statens forhandlingsutvalg ser utfordringer ved å åpne for å gi tilskudd til vedlikehold. Det vil være krevende å tilpasse dette til den økonomiske rammen for ordningen, og det er usikkert om det vil gi den forutsigbarheten som ønskes. Statens forhandlingsutvalg foreslår i stedet å endre forskriften slik at det kan innvilges tilskudd for 90 pst. av godkjent kostnadsoverslag. En høyere tilskuddsandel vil gi bedre mulighet for å sette av midler til framtidig vedlikehold av gjerdene. Dette er også i tråd med kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Statens forhandlingsutvalg foreslår også at det åpnes for å gi tilskudd til bruk av helikopter for å drive tilbake rein i situasjoner der det ikke er mulig å bruke snøscooter eller barmarkskjøretøy. Ved søknader om slike tiltak kan reindriften søke som selvstendig part.

Med bakgrunn i at det er et stort mindreforbruk på ordningen, vil ikke disse endringene kreve en økning av rammen. Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 1,5 mill. kroner til ordningen i Reindrifftsavtalen 2022/2023, under forutsetning at tilsvarende beløp settes av over jordbruksavtalen til selve ordningen og til administrasjon.

Mindreforbruket på ordningen fra 2021 overføres til 2022.

5.7.5 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å samordne Reinprogrammet til det som nå er Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at den arbeidsmetodikken som benyttes for bruk av midlene over reindriftsavtalen videreføres.

Statens forhandlingsutvalg ser behovet for at Innovasjon Norge jobber med bedriftsutvikling og produktutvikling framover. Forretningsutvikling, produktutvikling og markedsutvikling er viktig både for etablerte reinkjøtt- og reiselivsbedrifter og nyetablerte reiselivsbedrifter.

Flere reinkjøttbedrifter har tidligere fått anledning til å delta på felles stand under paraplyen "Rein –helten på vidda på ulike markedsarrangementer nasjonalt og regionalt. Reindriften har også vært godt representert under Internationale Grüne Woche (IGW). Grunnet restriksjoner som følge av koronapandemien har det vært få slike arenaer de siste to årene. Arrangementene har vært gode omdømmetiltak og har vært sentrale i å bygge kompetanse hos de enkelte bedriftene som har deltatt. Statens forhandlingsutvalg framhever at reindriftenes representasjon har bidratt positivt i utviklingen av Matnasjonen Norge, til å løfte reindriftenes omdømme, og ikke minst bidratt til økt kunnskap om reindrift og reinkjøttet.

For at flere reinkjøttbedrifter skal gis anledning til å delta på ulike typer arrangementer også framover, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Innovasjon Norge, sammen med Markedsutvalget, vurderer totaliteten av deltakelse på matarrangementer. En forutsetning vil være at reinkjøttbedriftene står på felles stand.

Pandemien har de to siste årene satt begrensninger i gjennomføringen av den årlige reinkjøttkonferansen. Statens forhandlingsutvalg understreker viktigheten av at det tilrettelegges for arenaer hvor reinkjøttbedriftene kan møtes for erfaringsutveksling og kompetanseoppbygging. Dersom det er mulig med fysiske samlinger ber Statens forhandlingsutvalg om at Utviklingsprogrammet i samarbeid med Markedsutvalget for reinkjøtt gjennomfører en ny reinkjøttkonferanse.

Reindriften blir i økende grad brukt i markedsføringen av Norge som turistland. Dette øker etterspørselen av reindriftsrettet turisme. De aktørene som er lokalisert i områder med godt tilfang av turister, opplever stor pågang og god økonomisk vekst. Veksten tilfaller aktører som er profesjonelle og som klarer skalering og logistikk på en god måte. Dette gir rom for nye investeringer og økt kapasitet. Statens forhandlingsutvalg ser det reindriftsbaserte reiselivet som en stor mulighet som en tilleggsnæring for flere i reindriften og foreslår at Utviklingsprogrammet har økt oppmerksomhet på dette satsingsområdet framover. Samtidig er det sentralt at utviklingen av det reindriftsbaserte reiselivet utvikles på reindriftenes premisser og at etableringene skjer i henhold til reindriftslovens bestemmelser.

I løpet av forhandlingene ønsker Statens forhandlingsutvalg å drøfte med Norske Reindriftsamers Landsforbund behovet og eventuell innretning av et prosjekt som har som formål å utvikle det reindriftsbaserte reiselivet. Etter departementets vurdering bør det være et mål at flere reindriftsfamilier kan etablere et reiselivsprodukt i tilknytning til reindriften, samt at det arbeides for økt lønnsomhet og videreutvikling av de allerede etablerte bedriftene.

For Reindriftsavtalen 2022/2023 foreslår Statens forhandlingsutvalg at bevilgningen videreføres med 8,2 mill. kroner. Mindreforbruk på ordningen i 2021 overføres til 2022.

5.7.6 Fagbrevordningen

Formålet med fagbrevordningen er å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere i reindrift, samt videreutdanne lærebedrifter med sikte på å ta fagbrev og kompetansebevis etter fagopplæringsloven.

For å koordinere og effektivisere de tilsluttede lærebedriftenes opplæringer av lærekandidater i reindrift, ble Opplæringskontoret for reindrift og duodji opprettet i februar 2002.

Opplæringskontoret er godkjent av fagopplæringsnemdene i Troms og Finnmark, Nordland og Trøndelag fylker. Opplæringskontoret skal arbeide aktivt for å rekruttere lærlinger og lære kandidater i reindrift, og motivere lærebedrifter til å ta imot lærlinger.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Opplæringskontoret viderefører prioriteringen av kvinner blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg vil det være sentralt å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre fagbrevordningen på samme nivå, med en avsetning på 3,5 mill. kroner. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

5.7.7 Markedstiltak

Markedsutvalget for reinkjøtt ble etablert av avtalepartene på grunnlag av Reindriftsavtalen 2010/2011. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget benytter Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Markedsutvalgets aktiviteter bidrar til å skape positiv oppmerksomhet og spre generell informasjon om reindriften og reinkjøtt i markedet. Det er viktig at foredlingsbedriftene, distributørene, butikkene, spisestedene og reieierne også bidrar. På den måten vil hele verdikjeden fra vidde til bord oppnå resultater i form av økt salg og positiv oppmerksomhet - ikke minst har dette også innvirkning på prisen til reieier.

Statens forhandlingsutvalg understreker betydningen av å opprettholde trykket på forbrukerkommunikasjon for å sikre omsetningen, og til å ivareta reinkjøttets posisjon i markedet.

Markedsutvalget har siden opprettelsen vært kunnskapsbasert når det gjelder innretning og valg av kampanjer. Ny markedsanalyse har gitt utvalget økt kunnskap om forbrukere og forbruketrender, samt innretning av markeds kampanjer. Statens forhandlingsutvalg slutter seg til utvalgets strategiske valg i oppfølgingen av anbefalingene i markedsanalysen, herunder utarbeidelse av markeds materiell og filmer som øker kunnskapen om reindriften og bruk av reinkjøtt. Videre finner Statens forhandlingsutvalg det positivt at utvalget legger opp til å intensivere arbeidet for å øke forståelsen av markedstenkning og kunnskap om markedet i hele verdikjeden fra vidde til bord, og at utvalget særlig legger opp til å øke kompetansen hos reindriftingsungdommen.

Reinkjøttbransjen deltagelse på Smak 2020 var positivt. Det er viktig at utvalget fremover bruker erfaringene fra Smak 2020 i arbeidet opp mot HoReCa-markedet. Statens forhandlingsutvalg støtter Markedsutvalget i deres vurderinger om deltagelse på Umami 2023, og ber om at utvalget går i dialog med Utviklingsprogrammet for en samfinansiering. Umami er en arena for å bygge kompetanse, gi inspirasjon og ikke minst legge til rette for økt verdiskaping. Samtidig er det en arena for å vekke interessen og spre kunnskap om reindrift og reinkjøttet, og derigjennom legge til rette for at flere kokker tar i bruk reinkjøtt.

I reinkjøttbransjen er det mange mindre bedrifter, og midler til markedsføring av egne produkter er begrenset. Statens forhandlingsutvalg påpeker at deltagelse på matfestivaler og andre matarrangementer bidrar til økt oppmerksomhet omkring bedriftenes reinkjøttprodukter. Utover en markedsføring av egen produkter vil en deltagelse også bygge kompetanse i bedriftene. Statens forhandlingsutvalg ber om at Markedsutvalget sammen med

Utviklingsprogrammet vurderer en samfinansiering og en deltagelse av reinkjøttbedriftene på ulike matarrangementer.

Det norske måltid har etablert seg som kanskje den mest sentrale og mest prestisjefylte konkurransen for norsk mat og drikke. Den inngår i Utviklingsprogrammet – landbruks- og reindriftsbasert vekst og utvikling som ett av de tre sentrale nasjonale omdømmearrangementene sammen Matstreif og den norske deltagelsen på Internationale Grüne Woche (IGW). De siste årene har reinkjøttbedrifter vært representert i konkurransen og flere bedrifter har mottatt priser for sine produkter. For flere har deltagelsen hatt stor betydning for videreutvikling og vekst, og ikke minst synliggjøring av reindriften og reinkjøttet. Statens forhandlingsutvalg ber Markedsutvalget, i samarbeid med Innovasjon Norge, orientere bedriftene om denne konkurransen, og jobbe for at reinkjøttet er godt representert når juryeringen gjennomføres. Det bør være et mål at minst ett reinprodukt går videre til finalen når konkurransen arrangeres for 15. gang i 2023.

For å sikre omsetningen av norsk reinsdyrkjøtt, ser Statens forhandlingsutvalg behov for at Markedsutvalget gjennomfører aktiviteter i samsvar med fremlagt markedsplan og budsjett. Med dette som utgangspunkt, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Markedsutvalgets aktiviteter tilpasses innenfor en ramme på 5,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2022/2023. Dette innebærer at bevilgningen til Markedsutvalget opprettholdes på nåværende nivå. Mindreforbruket på ordningen i 2021 overføres til 2022.

5.7.8 Pramming

I Reindriftsavtalen 2019/2020 ble avtalepartene enige om at transport av rein mellom årstidsbeiter i utgangspunktet ikke skal dekkes over reindriftsavtalen. I Reindriftsavtalen 2020/2021 ble avtalepartene enige om at Norske Reindriftsamers Landsforbund skulle foreta en kartlegging av behovet for infrastruktur i samarbeid med distriktene, og mulig ny organisering av prammetjenesten. Resultatet av kartleggingen ble lagt fram for avtalepartene sammen med Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav til reindriftsforhandlingene.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at det må settes en ramme for pramming, og at det ikke er mulig å ha en ordning der alle som ønsker å pramme kan få tilskudd til pramming. Når seilingsplanen settes opp må det gjøres en prioritering innenfor rammen, ut fra det reelle behovet. Det må også legges inn en buffer for et større antall prammedøgn enn prognosert. Norske Reindriftsamers Landsforbund foreslår også dette i sitt krav.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes en ramme for pramming i Reindriftsavtalen 2022/2023 på 5,5 mill. kroner. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at denne rammen omfatter en buffer for et større antall prammedøgn enn det beregnede behovet.

Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

5.7.9 Ut på vidda - Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften

I Reindriftsavtalen 2019/2020 ble lærings- og omsorgsbaserte tjenester etablert som et permanent tilbud. Styringsgruppa for lærings- og omsorgsbaserte tjenester har utarbeidet en toårig strategiplan. Avtalepartene har sluttet seg til planen.

Hovedmålet "Ut på vidda" er å etablere en tilleggsnæring i reindriften som er lønnsom for reindriftsfamiliene. Videre er det et mål å få etablert godt tilrettelagte tjenester som holder høy kvalitet og som etterspørres av kjøpere. I tillegg er det viktig at tilbudet gir personlig utvikling for brukerne gjennom læring, mestring og sosialt fellesskap, samt bidrar til økt forståelse og kunnskaper om reindrifta, samisk kultur, historie og tradisjoner.

Ut på vidda-tilbud er en ny tilleggsnæring. Veien fram til god og lønnsom drift er for de fleste tilbyderne blitt satt på vent på grunn av koronapandemien. Videre drift og utvikling av lærings- og omsorgstjenester i reindriften vil kreve ressurser, engasjement og innsats både av etablererne, programmet Ut på vidda og av støttespillerne til næringen.

Etter statens vurdering er det viktig med økt innsats mot de som allerede er etablert og som vil fortsatt satse på å utvikle disse tjenester, slik at disse styrkes og kvalitetssikres. Det bør være hovedprioriteringen fremover. Staten ser det ikke som hensiktsmessig å etablere flere tilbydere på områder med lav etterspørsel, men heller øke innsatsen for å få etableringer der det er potensiale for oppdrag fra innkjøperne. I tillegg må det arbeides aktivt for å gjøre tjenesten kjent og derigjennom øke etterspørselen av tjenesten.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at Statsforvalteren i Troms og Finnmarks arbeid med lærings- og omsorgsbaserte tjenester samordnes med Innovasjon Norges arbeid med Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning til lærings- og omsorgsbaserte tjenester på 3,0 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2022/2023. Mindreforbruk på ordningen i 2021 trekkes inn for å styrke kriseberedskapsfondet.

5.7.10 Oppfølging og kontroll av optisk lengdemåling av rein

I forbindelse med reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om at rapporteringssystemet fra slakteriene og videreforedlingsbedriftene ikke var tilfredsstillende. Riktig rapportering er viktig både for Markedsutvalgets arbeid, tilskuddsbehandling og for utarbeidelse av totalregnskapet og ressursregnskapet. I tillegg var det behov for et system som innebar større forutsigbarhet for bedriftene ved kjøp og salg av rein, samt en større forutsigbarhet for reineier. Et system som legger til rette for at rein med lik kjøttfylde vurderes likt.

Nytt klassifiseringssystem ble innført høsten 2015. Det ble utarbeidet regelverk for nytt klassifiseringssystem. Regelverket er samlet i en klassifiseringshåndbok for reinsdyrslakt. Regelverket inneholder regler for pussing av slakt, definerer hvordan et reinsdyrslakt skal se ut ved veiing, regelverk for tidspunkt for varmveiing av slakt, varmvektsvinn og regelverk for merking av reinsdyrslakt. Det ble i denne forbindelse etablert et klassifiseringsutvalg.

I forbindelse med Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om å utvikle og innføre optisk lengdemåling på rein. Bakgrunnen for dette var at gjeldende klassifiseringssystem ikke hadde nødvendig tillit i næringen og hos slakteribedriftene. For at reindriften skal få tillit til klassifiseringssystemet, er det viktig at klassifiseringen gjøres så objektivt som mulig, og at den ikke avhenger av subjektive vurderinger hos den enkelte klassifisør. Hovedmålet med optisk lengdemåling var å oppnå en mer transparent klassifisering i alle reinslakteriene slik at systemet oppnår større tillit i verdikjeden.

I Reindrifftsavtalen 2019/2020 ble avtalepartene enige om at alle slakterier skal rapportere og benytte nytt klassifiseringssystem for all rein. Landbruksdirektoratet og Animalia rapporterer om at det i 2020/2021 var all slakt klassifisert med optisk lengdemåling.

Klassifiseringssystemet driftes med grunnlag i avtale mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund og Animalia. Gjennom slaktesesongen 2020/2021 ble det avdekket utfordringer med dagens klassifiserings-system. I forlengelsen av forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble avtalepartene enige om et eget møte våren 2021 med Animalia. Etter departementets vurdering var dette et godt møte som la til rette for god dialog mellom Norske

Reindriftsamers Landsforbund og Animalia om eventuelle justeringer i klassifiseringssystemet.

I sitt krav har Norske Reindriftsamers Landsforbund foreslått å avvikle ordningen med optisk lengdemåling av rein. Norske Reindriftsamers Landsforbund begrunnet forslaget med at systemet ikke har den nødvendige tilliten i næringen. Ved presentasjonen av kravet poengterte Norske Reindriftsamers Landsforbund at rapporteringen til Animalia bør opprettholdes selv om klassifiseringssystemet ble avviklet.

I etterkant av Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav har Landbruksdirektoratet vært i kontakt med flere reinslakterier. Slakteriene mener at systemet er bra, men noen opplever noen tekniske – og brukerutfordringer.

Det er brukt i overkant av 8,8 mill. kroner på innføring og bruk av systemet. I tillegg kommer finansiering av flere nedskjæringsforsøk.

Sett ut fra intensjonen og formålet med klassifiseringssystemet og de betydelige investeringene som er gjort over reindrifftsavtalen finner staten det verken formålstjenlig eller riktig å avvikle systemet. Staten ber derfor Norske Reindriftsamers Landsforbund i løpet av forhandlingene om å komme tilbake med forslag til tiltak som bør iverksettes for å sikre at intensjonene med klassifiseringssystemet blir bedre ivaretatt.

Det settes av 0,5 mill. kroner til optisk lengdemåling over Reindrifftsavtalen 2022/2024. Mindreforbruk på ordningen i 2021 overføres til 2022.

5.7.11 Kriseberedskapsfond

I Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble det etablert et kriseberedskapsfond. Formålet med kriseberedskapsfondet er å forhindre omfattende tap av rein eller andre store dyrevelferdsmessige utfordringer ved beitekriser, der reinbeitedistriktets eller tamreinlagets eget kriseberedskapsfond ikke er tilstrekkelig til gjennomføring av nødvendige tiltak. Statsforvalteren administrerer ordningen, men skal innhente uttalelse fra kriseberedskapsutvalget før vedtak treffes.

Statsforvalteren skal lede kriseberedskapsutvalgene i hvert reinbeiteområde. Beredskapsutvalgene har i tillegg medlemmer fra reindriftsnæringen, som oppnevnes av Norske Reindriftsamers Landsforbund og Mattilsynet. Landbruksdirektoratet har en koordinerende rolle i beredskapsarbeidet.

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 fikk NIBIO i oppdrag å utarbeide veiledningsmateriell, blant annet en mal for distriktenes beredskapsplaner. NIBIO har utarbeidet et grunnlag for en slik mal, som avtalepartene vil jobbe videre på grunnlag av. I tillegg er det behov for å lage veiledning for arbeidet med beredskap i reindriften. Statens forhandlingsutvalg legger opp til at avtalepartene i løpet av forhandlingene blir enige om hvordan dette arbeidet skal gjennomføres.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 0,5 mill. kroner til å dekke reineiernes kostnader ved deltagelse i møter, og kostnader ved befaringer for alle medlemmene i utvalget.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å sette av 4,5 mill. kroner til beredskapsfondet i Reindrifftsavtalen 2022/2023. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

5.7.12 Frakttilskudd

Tilskudd til frakt av rein i forbindelse med slakting skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineier i ulike reinbeitedistrikt og tamreinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt, jf. forskrift 17. juni 2009 nr. 657 om tilskudd ved frakt av rein i forbindelse med

slakting. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Frakttilskuddet bidrar også til økt konkurranse om råstoffet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås å videreføre en avsetning på 2,5 mill. kroner til ordningen med frakt av rein i forbindelse med slakting over Reindrifftsavtalen 2022/2023.

5.7.13 Rapportering av slaktet rein

Det kan gis tilskudd til rapportering av slaktet rein, jf. forskrift 21. juni 2011 nr. 617 om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning. Forskriften åpner for at de som slakter rein kan søke om økonomisk støtte til gjennomføring av de aldersbestemmelser som kreves.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås å videreføre en avsetning på 0,3 mill. kroner til ordningen med tilskudd til rapportering av slaktet rein over Reindrifftsavtalen 2022/2023.

Statens forhandlingsutvalg ser behovet for at det jobbes med å utvikle ordningen med rapportering slik at man får et mer effektivt og forutsigbart rapporteringssystem til nytte for både slakteriene og reindriften.

5.7.14 HMS-tjeneste i reindriften

I Reindrifftsavtalen 2019/2020 ble det satt av 2 mill. kroner til et treårig pilotprosjekt for utvikling og etablering av en HMS-tjeneste i reindriften. En HMS-tjeneste for reindriften er etablert av Norsk Landbruksrådgivning, og det er ansatt to HMS-rådgivere i to halve stillinger. Rådgiverne er lokalisert i Trøndelag og Troms og Finnmark, men har arbeidssted i områder der det drives reindrift. Norsk Landbruksrådgivning skal levere rådgivningstjenesten og utarbeide kurs- og veiledningsmateriell, holde kurs og veiledningsmøter, og tilby bedriftshelsetjeneste for næringen ved behov. Totalt er det satt av 6 mill. kroner til dette prosjektet.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at HMS-tjenesten har imøtekommet et behov i reindriftnæringen, dette prosjektet har fungert godt. Statens forhandlingsutvalg foreslår å etablere HMS-tjenesten som et permanent tilbud, i tråd med Norske Reindriftsamers Landsforbund s krav.

Statens forhandlingsutvalg mener likevel at det er behov for en gjennomgang av prosjektet. Statens forhandlingsutvalg mener derfor det ikke er riktig å øke bevilgningen slik Norske Reindriftsamers Landsforbund foreslår, før en slik gjennomgang er gjort. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Norsk landbruksrådgivning og HMS-rådgiverne bes om å utarbeide en rapport om erfaringer med prosjektet og forslag til eventuelle justeringer. Rapporten leveres til avtalepartene innen 1. november 2022, slik at den kan ligge til grunn for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å sette av 2,0 mill. kroner til HMS-tjenesten for reindrift i Norsk Landbruksrådgivning. Mindreforbruk på ordningen i 2021 overføres til 2022.

5.7.15 Pilotprosjekt helsetjeneste rein

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det satt av midler til et pilotprosjekt for en helsetjeneste for rein. Det ble etablert en styringsgruppe for pilotprosjektet, med representanter for Norske Reindriftsamers Landsforbund og Landbruks- og matdepartementet. Landbruks- og matdepartementet leder styringsgruppen, og Landbruksdirektoratet er sekretariat. Avtalepartene er enige om at pilotprosjektet legges til Veterinærinstituttet. Styringsgruppen

utarbeidet høsten 2021 et mandat for pilotprosjektet. Mandatet ble oversendt Veterinærinstituttet, og Veterinærinstituttet fikk i oppdrag å utarbeide en prosjektplan. Veterinærinstituttet leverte prosjektplanen i januar, og styringsgruppen skal behandle prosjektplanen med det første. Styringsgruppen vil ha løpende dialog med Veterinærinstituttet i prosjektperioden.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 2,0 mill. kroner til pilotprosjekt helsetjeneste rein i Reindrifftsavtalen 2022/2023.

5.7.16 Arealbrukskart

Reindriffts arealbrukskart er en del av det offentlige kartgrunnlaget. Kartene skal synliggjøre reindriffts arealbruk. Kartene skal være dynamiske, og vise den til enhver tid gjeldende arealbruken. Kartene er ikke juridisk bindende. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) forvalter reindrifftskartene for Landbruksdirektoratet, og kartene er tilrettelagt i innsynsløsningen [Kilden](#). Kilden er et viktig grunnlag for planlegging i reindrifftsområder.

Reinbeitedistriktene skal selv sørge for ajourhold av kartdataene, og statsforvalteren skal kvalitetssikre endringer før de publiseres. Ved å henvende seg til statsforvalteren kan tiltakshavere og andre få informasjon om når reindrifftskartet sist er oppdatert.

Arealbrukskartene skal vise reindriffts faktiske arealbruk. I noen områder bruker reindrifften områder som er utenfor distriktsgrensene, eller innenfor andre distrikters grenser. For å få en hensiktsmessig framstilling av dette i arealbrukskartet, er det ønskelig å markere områder distriktet legger inn som er utenfor eget distrikt på en annen måte. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Landbruksdirektoratet og NIBIO utvikler en teknisk løsning for å synliggjøre beiteområder utenfor de aktuelle distriktsgrensene.

Svenske samebyer bruker beiteområder i Norge i henhold til grensereinbeiteoven og rettsavgjørelser. Denne arealbruken framgår i dag ikke av arealbrukskartet. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Landbruksdirektoratet og NIBIO utvikler en teknisk løsning for å legge inn svenske samebyers bruk av beiteområder i Norge, og at statsforvalteren får i oppgave å legge det inn i kartet når den tekniske løsningen er ferdigstilt.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 0,5 mill. kroner til videreutvikling av ajourholdsløsningen for arealbrukskartene i Reindrifftsavtalen 2022/2023.

Mindreforbruket fra 2021 overføres til 2022.

5.7.17 Tilskudd til utgifter ved føring og flytting som følge av manglende konvensjon om reinbeite mellom Norge og Sverige

Konsekvensene av manglende reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige har vært en utfordring for norske reineiere siden 2005, da konvensjonen om reinbeite mellom Norge og Sverige utløp, jf. punkt 3.3.

Manglende konvensjon gjør at situasjonen er vanskelig for norske reineiere som er og/eller har vært avhengige av beiteområder i Sverige. I tillegg rapporteres det om at kostnadene ved de kompensierende tiltakene øker.

Det er i dag mulig å søke om tilskudd etter forskrift 22. juni 2021 nr. 2267 om tilskudd til utgifter ved føring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite.

Tilskudd kan innvilges dersom reineiere er forhindret fra å bruke sine tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige på grunn av manglende reinbeitekonvensjon eller har merutgifter som følge av at de velger å benytte sine tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige.

Satsen for tilskudd til føring ble økt i Reindrifftsavtalen 2021/2022. Norske Reindrifftsamers Landsforbund har i sitt krav foreslått å øke satsen til flytting fra 0,18 kroner per rein per kilometer, til 0,25 kroner per rein per kilometer. Statens forhandlingsutvalg slutter seg til denne økningen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 4,1 mill. kroner til tiltak for reinbeitedistrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige over Reindrifftsavtalen 2022/2023.

5.7.18 Tiltak for å legge til rette for at norsk reindrift har tilgang til sine beiteområder i Sverige

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det etablert en ordning med mulighet for juridisk bistand for å bidra til at norsk reindrift fortsatt har tilgang til å benytte sine tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at ordningen utvides slik at den også omfatter juridisk bistand til norske reinbeitedistrikter som blir trukket inn i rettsaker om avklaring av rettigheter til sine beiteområder i Norge.

I tillegg gjennomførte Nordlandsforskning en kartlegging av norske reinbeitedistrikters historiske beitebruk i Sverige (NF rapport nr. 1/2022). Hovedfunnene i rapporten er:

- Fra Lappekodisillen og frem til i dag har alle fremforhandlede konvensjoner i praksis betydd en tilpasning til stadig dårligere tilgang til/ rettigheter til beite i Sverige for norske utøvere.
- Konvensjoner og andre historiske kilder er for det første vanskelig tilgjengelig og for det andre ikke dekkende for det totale bildet hva gjelder beitebruk i Sverige.
- Det foreligger mye større kunnskap om svensk beitebruk i Norge enn norsk beitebruk i Sverige.
- Andre faktorer som legger press på reindriften har betydning for historisk- og dagsaktuell bruk av beiteareal (rovdyr, beitekrise, massedød i reinflokken, ulykker, dødsfall, klima, inngrep etc.).
- Det er behov for ytterligere avdekking av både skriftlige kilder og muntlig overført kunnskap om beitebruk.

I rapporten konkluderes det med at det er behov for ytterligere kartlegging av den norske beitebruken i Sverige.

Statens forhandlingsutvalg mener at rapporten er et viktig steg videre når det gjelder å kartlegge norske reinbeitedistrikters historiske beitebruk i Sverige. Det gjenstår likevel en del før det foreligger en tilstrekkelig oversikt over denne beitebruken. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor at avtalepartene i løpet av forhandlingene, og med utgangspunkt i anbefalingene i rapporten, kommer til enighet om et prosjekt som kan bidra til oppfølging av rapporten.

5.7.19 Pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det satt av 3,0 mill. kroner til et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i Norske Reindrifftsamers Landsforbund i arealsaker. Det ble etablert en styringsgruppe for pilotprosjektet, sammensatt av to representanter for Norske Reindrifftsamers Landsforbund og to fra Landbruks- og matdepartementet. Norske Reindrifftsamers Landsforbund har ledet styringsgruppen. Styringsgruppen utarbeidet høsten 2021 en prosjektplan for rådgivningstjenesten. På grunnlag av prosjektplanen har Norske Reindrifftsamers Landsforbund lyst ut tre stillinger i rådgivningstjenesten. De tre stillingene vil være operative i løpet av våren 2022. Etter at prosjektplanen var vedtatt, gikk styringsgruppen for pilotprosjektet over til å være en referansegruppe, som skal kunne gi råd om rådgivningstjenestens funksjon.

I henhold til sluttprotokollen for Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det satt av 0,5 mill. kroner til å dekke kostnader ved etablering av rådgivningstjenesten i 2021. Disse midlene er ikke brukt, og overføres til 2022.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning til pilotprosjektet på 3,0 mill. kroner i Reindrifftsavtalen 2022/2023.

5.7.20 Fagsystem reindrift

Landbruksdirektoratet er nå i gang med å digitalisere reindrifftsforvaltningen. Det er en målsetning å utvikle fullverdig systemstøtte for forvaltningen og løsninger som dekker reindrifftsutøvernes behov. Gode systemer er avgjørende for dialogen og tilliten mellom forvaltning og næring. Fagsystemer for reindriften skal i hovedsak finansieres av andre kilder, men det er også nødvendig å finansiere en mindre andel over reindrifftsavtalen. I henhold til sluttprotokoll fra Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det avsatt 1,5 mill. kroner i 2021 til utviklingen av nytt register for reinmerker. Det er positivt at næringen ser viktigheten av å ha gode digitale systemer.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 1,5 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2022/2023, som et engangstiltak.

5.7.21 Frie midler

Norske Reindrifftsamers Landsforbund har foreslått å øke de frie midlene i fondet. Statens forhandlingsutvalg viser til at det over tid har vært et behov for å styrke handlingsrommet styret for Reindrifftsens utviklingsfond har.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 7,15 mill. kroner til disposisjon for styret for Reindrifftsens utviklingsfond. Dette er samme nivå som i inneværende avtale.

Statens forhandlingsutvalg viser til kapittel 5.4.4, der det framgår at infrastrukturtiltak er en av hovedprioriteringene i avtalen. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at behovet for infrastrukturen i reindriften er kartlagt, og at næringen har et godt grunnlag for å søke om midler til infrastrukturtiltak. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at dette prioriteres innenfor de frie midlene til RUF.

Statens forhandlingsutvalg viser videre til kapittel 5.4.2 om ivaretagelse av reindrifftsens arealer. Det er utarbeidet en mal for distriktsplaner, og Statens forhandlingsutvalg mener dette er et godt grunnlag for de distriktene som ikke har distriktsplaner til å få utarbeidet slike planer. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor å legge inn tilskudd til distriktsplaner for distrikter som ikke har distriktsplan.

Statens forhandlingsutvalg legger for øvrig til grunn at Reindriftens utviklingsfonds styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i bevilgningsrammen og forskrift om Reindriftens utviklingsfond, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av frie midler som bidrar til å nå målene i reindriftspolitikken.

Styret for Reindriftens utviklingsfond kan innvilge tilskudd fra Reindriftens utviklingsfond etter ordninger for:

- Reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg, samt endring og oppgradering av eksisterende gjerder og slakteanlegg.
- Tilskudd ved omfattende tap av rein i ulykker.
- Refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning o.l. for reindrifftsutøvere.
- Tilskudd til feltbarnehager.
- Juridisk bistand til norske reinbeitedistrikter som blir dratt inn i rettsaker om avklaring av rettigheter til sine beiteområder i Norge eller Sverige.
- Tilskudd til distriktsplaner for distrikter som ikke har distriktsplan.

For øvrig kan styret for Reindriftens utviklingsfond tildele midler til følgende tilskudd i samsvar med formålet for forskrift om Reindriftens utviklingsfond:

- Sikring av reindriftens beiterett, herunder støtte til distriktenes arbeid med sikring av reindriftens arealer.
- Praktiske tiltak innenfor reindriften.
- Gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpasning og ressursutnyttelse.
- Faglige tiltak til fremme for reindriften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak.
- Utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene.
- Tiltak for å fremme likestilling og kvinners situasjon i reindriften.
- Tilrettelegging av 1-2 dagers kompetansegivende kurs/etterutdanning.
- Tilskudd til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaendringer.
- Forskning og kunnskapsformidling.
- Fjerning av gammelt gjerdemateriell.

5.8 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

5.8.1 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 102,2 mill. kroner til kostnadssenkende og direkte tilskudd for Reindrifftsavtalen 2022/2023.

Statens forhandlingsutvalg understreker at bevilgningene over post 75 er styrende, og Landbruks- og matdepartementet kan, etter samråd med Norske Reindriftsamers Landsforbund, justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningen.

5.8.2 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økt medansvar for utvikling av reindriften i en bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avsetning til kriseberedskap, investeringer i utstyr til føring, arbeid med helse, miljø og sikkerhet, avløserordning til ferie og fritid, samt avløserordning ved sykdom og svangerskap utover folketrygdens generelle ordninger.

Statens forhandlingsutvalg viser til at satsene for distriktstilskuddet er betydelig økt de siste årene, og foreslår derfor en videreføring av gjeldende satser. Det foreslås en avsetning på 24,7 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2022/2023. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

For å styrke kvinnelig deltagelse i reindriften, understreker Statens forhandlingsutvalg at det er viktig at det legges til rette for at flere kvinnelige reineiere går inn i distriktsstyrene.

5.8.3 Produksjonspremie

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling i næringen. Produksjonspremien bidrar også til å verdsette og synliggjøre den innsatsen som utføres i tillegg til arbeidet på fjellet.

Det følger av dagens forskrift om tilskudd til siidaandeler og reinlag § 10 at: "Tamreinlag eller leder av siidaandel kan innvilges produksjonspremie på inntil 39 prosent av avgiftspliktig salgsinntekt eksklusiv merverdiavgift av kjøtt og andre avgiftspliktige salgsinntekter fra rein tilhørende alle reineiere i siidaandelen/reinlaget det siste kalenderåret."

Statens forhandlingsutvalg vil understreke at kravet til avgiftspliktig salgsinntekt bare gjelder for siidaandelsleder. Når det gjelder andre reineiere i siidaandelen, inngår alle dokumenterte salgsinntekter i beregningen av produksjonspremien. Dette er i tråd med Norske Reindriftsamers Landsforbunds innspill i punkt 12.2 i kravet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår på bakgrunn av dette at avtalepartene gjennomgår forskriften § 10 i den ordinære forskriftsprosessen, for å sikre at bestemmelsen er i samsvar med det vi legger til grunn.

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble satsen for produksjonspremien satt opp fra 36 pst til 39 pst. Denne endringen ble gjort på bakgrunn av beitekrisen i 2020, som ga et betydelig redusert slakteuttak og reduserte inntekter. Statens forhandlingsutvalg viser til at denne endringen ble gjort på bakgrunn av en spesiell situasjon. Statens forhandlingsutvalg foreslår at satsen settes til 37 pst. av avgiftspliktig næringsinntekt.

Det foreslås en avsetning på 43,6 mill. kroner til ordningen for Reindrifftsavtalen 2022/2023.

5.8.4 Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kalv er større enn tilveksten på større dyr.

Det foreslås en avsetning på 26,5 mill. kroner til kalveslaktetilskudd over Reindriftsavtalen 2022/2023. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

5.8.5 Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering og oppbygging av egen drift.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 2,2 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom for Reindriftsavtalen 2022/2023. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

5.8.6 Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindriftsutøvere under 35 år, og som er under etablering av egen enhet. Samtidig skal tilskuddet stimulere til strukturendringer ved at siidaandeler blir overdratt til personer under 35 år. I Reindriftsavtalen 2021/2022 ble ordningen utvidet til å omfatte reindriftsutøvere under 35 år som får opprettet egen siidaandel etter reindriftsloven § 11.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 3,4 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd over Reindriftsavtalen 2022/2023.

5.8.7 Ektefelle/samboertillegg

Formålet med ektefelle-/samboertillegget er å støtte opp om den familiebaserte reindriften samt bidra til å øke inntektsgrunnlaget i næringen ved å legge til rette for deltakelse av begge ektefeller/samboere på i reindriften på like vilkår. Tilskuddet skal bidra til at begge ektefeller/samboere skal kunne delta i reindriften på fulltid, eller tilnærmet fulltid. Tilskuddet innvilges kun til siidaandeler der begge ektefeller/samboere står oppført som ledere av siidaandelen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 0,9 mill. kroner til ektefelle-/samboertillegg for Reindriftsavtalen 2022/2023.

5.8.8 Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel

Formålet med særskilt driftstilskudd til kvinner er å støtte kvinner som har reindrift som hovednæring. I Reindriftsavtalen 2021/2022 ble avtalepartene enige om at minst 50 pst. av siidaandelsleders inntekt må stamme fra avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 0,9 mill. kroner til særskilt driftstilskudd for kvinner for Reindriftsavtalen 2022/2023.

5.9 Velferdsordninger

Det foreslås en bevilgning på 4,0 mill. kroner til velferdsordninger over Reindriftsavtalen 2022/2023. Dette fordeles på tidligpensjonsordning, avløsning ved svangerskap, fødsel og

adopsjon, og overføring til den kollektive forsikringsordningen som gir reindriftsutøvere 100 pst. dekning av sykepengegrunnlaget. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

5.9.1 Tidligpensjonsordning

Tidligpensjon for reindriftsutøvere skal bidra til å lette generasjonsovergangene i reindriften for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra reindrift. Ordningen skal gjøre det mulig for aktive næringsutøvere å gå ut av næringen før de har rett til alderspensjon fra folketrygden, og skal videre stimulere til at reintallet og sysselsettingsstrukturen tilpasses næringens ressurs- og inntektsgrunnlag.

Statens forhandlingsutvalg viser til at satsene for en- og tobrukerpensjon ble betydelig økt i Reindrifftsavtalen 2019/2020, og foreslår derfor en videreføring av gjeldende regelverk og satser.

I sitt krav viser Norske Reindriftsamers Landsforbund til at det er behov for å etablere en tjeneste hvor reieierne både kan få informasjon om pensjonsordningene og få veiledning, og at en slik tjeneste driftes av Norske Reindriftsamers Landsforbund. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at de som forvalter regelverket har den nødvendige kompetansen på veiledning og forvaltning av ordningen. Det er informert om ordningen på Landbruksdirektoratets nettside, samt utarbeidet en ny veileder for tidligpensjonsordningen rettet mot tilskuddssøker. I tillegg legger Norsk Landbruksrådgivning opp til en orientering om velferdsordningene under de digitale fagdage våren 2022. Det er viktig at også Norske Reindriftsamers Landsforbund bidrar til å gjøre ordningen kjent via egen hjemmeside og i sin kontakt med reieierne.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 2,5 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon.

5.9.2 Avløsning ved svangerskap, fødsel og adopsjon

Ordningen for tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel og adopsjon skal bidra til å styrke reindriftskvinnenes stilling, og den familiebaserte reindriften. Tilskudd for avløsning ved svangerskap, fødsel og adopsjon forvaltes av Landbruksdirektoratet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende regelverk.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap, fødsel og adopsjon.

5.9.3 Øvrige velferdsordninger

For reindriftsutøvere utgjør sykepengene fra NAV i utgangspunktet 80 pst. av sykepengegrunnlaget. For å sikre reindriftsutøvere sykepenger tilsvarende 100 pst. av sykepengegrunnlaget foreslår Statens forhandlingsutvalg at avsetningen over reindrifftsavtalen settes til 0,5 mill. kroner. Slik som tidligere år overføres midlene sentralt til folketrygden.

Statens forhandlingsutvalg vil også påpeke at reindriftsutøvere har mulighet til å tegne individuell forsikring gjennom NAV som gir 100 pst. dekning av sykepengegrunnlaget også de første 1–16 dagene.

5.10 Organisasjonstilskudd

Formålet med organisasjonstilskuddet er å bidra til at Norske Reindriftsamers Landsforbund kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindriften, og til en utvikling av reindriften i samsvar med den til enhver tid gjeldende reindriftspolitik.

Organisasjonstilskuddet gis med følgende vilkår:

- Søknad om tilskudd sendes Landbruksdirektoratet innen 31.8.2022.
- Tilskuddet utbetales kvartalsvis
- Søknaden skal omfatte årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, i tillegg til planer og budsjett for 2023.
- Søknaden skal inneholde en oversikt over antall medlemmer i Norske Reindriftsamers Landsforbund per 01.07.2022.
- Norske Reindriftsamers Landsforbunds styre og lokallag skal ved valg av styrer ta hensyn til kjønnsfordeling og geografisk representasjon, slik at de forskjellige interesser i reindriften blir ivaretatt.

Organisasjonstilskuddets ramme må sees i sammenheng med finansieringen av rådgivningstjenesten for arealsaker på 3,0 mill. kroner, og den foreslåtte avsetningen på 0,5 mill. kroner for etablering av et saksbehandlingssystem og en operativ nettside. Gjennom disse avsetningene legges det også i år opp til en prioritering og styrking av Norske Reindriftsamers Landsforbund som organisasjon.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at organisasjonstilskuddet videreføres på samme nivå, og settes til 7,3 mill. kroner.

6 Omtale av forhold utenfor reindriftsavtaleforhandlingene

Norske Reindriftsamers Landsforbund har i sitt krav tatt opp en rekke forhold som ligger utenfor reindriftsforhandlingene. Landbruks- og matdepartementet har orientert de relevante departementene om kravene, og bedt om at departementene legger til rette for at Norske Reindriftsamers Landsforbund får møte politisk ledelse i departementene dersom Norske Reindriftsamers Landsforbund ber om møte. Landbruks- og matdepartementet deltar gjerne som observatør på disse møtene.

Når det gjelder forhold som ligger innenfor Landbruks- og matdepartementets område legges det opp til egne møter om de sakene Norske Reindriftsamers Landsforbund tar opp.

7 Fordeling av tilbudets ramme

Kapittel 1151 Til gjennomføring av reindrifftsavtalen (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2021/2022	Forslag til avtalen 2022/2023	Endring
51	Tilskudd til utviklings- og investeringstiltak	55,5	55,25	-0,25
72	Organisasjonstilskudd	7,3	7,3	-
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	97,7	102,2	4,5
79	Velferdsordninger	4	4	-
Sum kapittel 1151		164,5	168,75	4,25

Post 51 Tilskudd til utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2021/2022	Forslag til avtalen 2022/2023	Endring
Konfliktforebyggende tiltak	1,5	1,5	-
Utviklingsprogrammet	8,2	8,2	-
Fagbrevordningen	3,5	3,5	-
Markedstiltak	5,0	5,0	-
Pramming	5,5	5,5	-
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	3,0	3,0	-
Oppfølging og kontroll optisk lengdemåling av rein	0,5	0,5	-
Beredskapsfond	4,5	4,5	-
Møte- og befaringskostnader beredskapsutvalg	0,25	0,5	0,25
Frakttilskudd	2,5	2,5	-
Tilskudd til rapportering av slaktet rein	0,3	0,3	-
HMS i reindriften	2,0	2,0	-
Tilskudd til utgifter ved føring og flytting av rein som følge av manglende konvensjon om reinbeite mellom Norge og Sverige	4,1	4,1	-
Tiltak for å legge til rette for at norsk reindrift har tilgang til sine tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige	2,0	-	-2,0
Reindriften arealbrukskart	0,5	0,5	-
Pilotprosjekt helsetjeneste rein	2,0	2,0	-
Pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker	3,0	3,0	-
Fagsystem reindrift	-	1,5	1,5
Til disposisjon for RUFs styre	7,15	7,15	-
Sum	55,5	55,25	-0,25

Post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2021/2022	Forslag til avtalen 2022/2023	Endring
Distriktstilskudd	24,7	24,7	-
Produksjonspremie	41,8	43,6	1,8
Kalveslaktetilskudd	23,3	26,5	3,2
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2,2	2,2	-
Etableringstilskudd	3,5	3,4	-0,1
Ektefelle- og samboer- tilskudd	1,2	0,9	-0,3
Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	1,0	0,9	-0,1
Sum	97,7	102,2	4,5

Post 79 Velferdsordninger (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2021/2022	Forslag til avtalen 2022/2023	Endring
Tidligpensjon	2,50	2,50	-
Avløsning ved svangerskap/fødsel	1,00	1,00	-
Øvrige velferdsordninger (sykepenges)	0,50	0,50	-
Sum	4,00	4,00	-